

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU19

En förbättrad tillsyn på miljöområdet och livsmedelspolitik

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i miljöbalken med den ändringen att lagförslagen ska träda i kraft den 1 augusti 2020.

Lagändringarna syftar huvudsakligen till att anpassa miljöbalken till den nya EU-förordningen om offentlig kontroll och EU-förordningen om marknadskontroll. Det införs även vissa nya bestämmelser för att effektivisera och förtydliga tillsynen enligt miljöbalken. Bland annat förtydligas ordet tillsyn och begränsas till att omfatta kontrollerande åtgärder som riktas mot ett tillsynsobjekt och främjande åtgärder som riktas mot en enskild. Vidare ges länsstyrelserna rätt att förelägga kommuner som inte fullgör sitt tillsynsuppdrag att åtgärda brister i sitt uppdrag. Tillsynsmyndigheterna får även rätt att köpa in produkter och varor utan att ange att inköpet görs för myndighetens räkning, s.k. testköp. I övrigt görs i huvudsak vissa bestämmelser om tillsyn, avgifter och tillträde i miljöbalken tillämpliga vid kontroll i enlighet med EU-förordningen om offentlig kontroll och EU-förordningen om marknadskontroll. EU-förordningarna kompletteras även med en straffbestämmelse.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå följd motionsyrkandena och de yrkanden från allmänna motionstiden 2019/20 om livsmedelspolitik som behandlas i betänkandet.

I betänkandet finns tolv reservationer (M, SD, C, KD, L) och fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:137 Förbättrad tillsyn på miljöområdet.

Två yrkanden i en följd motion.

Cirka 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	7
Förbättrad tillsyn på miljöområdet	7
Testköp under dold identitet.....	12
Offentlig upphandling	17
Livsmedelskontroll	23
Livsmedelsmärkning	26
Vildsvinskött	40
Tillgängliggöra ekologiska produkter	46
Nya livsmedel.....	48
Motioner som bereds förenklat.....	50
Reservationer	52
1. Testköp under dold identitet, punkt 2 (M).....	52
2. Offentlig upphandling, punkt 3 (SD).....	53
3. Livsmedelskontroll, punkt 4 (M, SD).....	53
4. Märkning av livsmedel från länder med afrikansk svinpest, punkt 5 (SD).....	54
5. Märkning av fiskprodukter, punkt 7 (L)	54
6. Klimatmärkning av livsmedel, punkt 8 (C)	55
7. Ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger och i storhushåll, punkt 9 (SD, KD)	56
8. Regelverket för viltkött, punkt 10 (SD)	57
9. Regelverket för viltkött, punkt 10 (KD)	57
10. Förenklad försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (M, SD, KD).....	58
11. Tillgängliggöra vildsvinskött, punkt 12 (M).....	59
12. Tillgängliggöra vildsvinskött, punkt 12 (SD)	60
Särskilda yttranden	61
1. Förenklad försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (C)	61
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (M).....	61
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (SD)	61
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (C).....	61
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (KD).....	62
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	63
Propositionen	63
Följdmotionen	63
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	63
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	73
<i>Bilaga 3</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	84

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förbättrad tillsyn på miljöområdet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken med den ändringen att lagen ska träda i kraft den 1 augusti 2020.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:137.

2. Testköp under dold identitet

Riksdagen avslår motion

2019/20:3570 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (M)

3. Offentlig upphandling

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 32,

2019/20:1013 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:2229 av Sten Bergheden (M).

Reservation 2 (SD)

4. Livsmedelskontroll

Riksdagen avslår motion

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 29.

Reservation 3 (M, SD)

5. Märkning av livsmedel från länder med afrikansk svinpest

Riksdagen avslår motion

2019/20:598 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 4 (SD)

6. Märkning av antibiotika i livsmedel

Riksdagen avslår motion

2019/20:1865 av Johan Büser och Mattias Jonsson (båda S).

7. Märkning av fiskprodukter

Riksdagen avslår motion

2019/20:2747 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 5 (L)

8. Klimatmärkning av livsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42,

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 49.

*Reservation 6 (C)***9. Ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger och i storhushåll**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:606 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 6,

2019/20:952 av Markus Wiechel (SD),

2019/20:1701 av Johnny Skalin (SD),

2019/20:2317 av Johan Löfstrand m.fl. (S) och

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 22 och 50.

*Reservation 7 (SD, KD)***10. Regelverket för viltkött**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 30 och

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 47.

*Reservation 8 (SD)**Reservation 9 (KD)***11. Förenklad försäljning av vildsvinskött**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 31,

2019/20:956 av Per Söderlund och Mikael Strandman (båda SD),

2019/20:1023 av Åsa Coenraads (M),

2019/20:1024 av Helena Antoni (M) yrkandena 1 och 3,

2019/20:1376 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),

2019/20:2026 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:2173 av Lotta Finstorp (M),

2019/20:2544 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4,

2019/20:2641 av Ann-Sofie Alm (M),

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13,

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 17 och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19.

*Reservation 10 (M, SD, KD)***12. Tillgängliggöra vildsvinskött**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 29,

2019/20:1024 av Helena Antoni (M) yrkande 2 och

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 14.

*Reservation 11 (M)**Reservation 12 (SD)***13. Tillgängliggöra ekologiska produkter**

Riksdagen avslår motion

2019/20:1231 av Magnus Manhammar (S).

14. Nya livsmedel

Riksdagen avslår motion

2019/20:2443 av Lorentz Tovatt (MP) yrkandena 1 och 2.

15. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 4 juni 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Maria Gardfjell (MP), Isak From (S), Nina Lundström (L), Jon Thorbjörnson (V), Helena Antoni (M), Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Peter Helander (C), Helene Hellmark Knutsson (S), Ida Karkiainen (S), Joakim Sandell (S), Olle Thorell (S), Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Camilla Brodin (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2019/20:137 Förbättrad tillsyn på miljöområdet. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Med anledning av propositionen har en motion väckts med sammanlagt två yrkanden. I betänkandet behandlar utskottet även 91 motionsyrkanden om livsmedelspolitik från allmänna motionstiden 2019/20. Ett antal av dessa yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden och behandlas därför i förenklad ordning. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som behandlas i förenklad ordning redovisas i bilaga 3.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås nya och ändrade bestämmelser i miljöbalken som syftar till att anpassa balken till den nya EU-förordningen om offentlig kontroll och EU-förordningen om marknads kontroll. Propositionen innehåller även nya bestämmelser som syftar till att effektivisera och förtydliga tillsynen enligt miljöbalken.

Förslagen innebär att ordet tillsyn förtydligas och begränsas till att omfatta kontrollerande åtgärder som riktas mot ett tillsynsobjekt och främjande åtgärder som riktas till en enskild. Vidare innebär förslagen att länsstyrelserna ges rätt att förelägga kommuner som inte fullgör sitt tillsynsuppdrag att åtgärda brister i uppdraget. Tillsynsmyndigheterna får rätt att köpa in produkter och varor utan att ange att inköpet görs för myndighetens räkning. Förslagen i övrigt innebär i huvudsak att vissa bestämmelser om tillsyn, avgifter och tillträde i miljöbalken görs tillämpliga vid kontroll i enlighet med EU-förordningen om offentlig kontroll och EU-förordningen om marknads kontroll samt att EU-förordningarna kompletteras med en straffbestämmelse.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag. Därefter behandlar utskottet en följdmotion som innehåller förslag om tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslagen, och efter det behandlas motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20.

Förbättrad tillsyn på miljöområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken med den ändringen att lagen ska träda i kraft den 1 augusti 2020.

Bakgrund

I propositionen föreslås nya och ändrade bestämmelser i miljöbalken som syftar till att anpassa balken till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (hädanefter kallad kontrollförordningen) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 (hädanefter kallad marknadskontrollförordningen). Propositionen innehåller även nya bestämmelser som syftar till att effektivisera och förtydliga tillsynen enligt miljöbalken. Miljötillsynsutredningen har konstaterat att kvaliteten och omfattningen av miljötillsynen varierar mellan tillsynsmyndigheterna och att det riskerar att leda till att brister i regelefterlevnaden inte upptäcks eller åtgärdas. I propositionen behandlar

regeringen utredningens förslag i den del de handlar om att förtydliga tillsynsbegreppet och öka den statliga styrningen av den kommunala tillsynen.

Kontrollförordningen innehåller bestämmelser om hur den offentliga kontrollen i medlemsstaterna och annan offentlig verksamhet som utförs av medlemsstaternas behöriga myndigheter ska organiseras och genomföras. Förordningen ska tillämpas för att kontrollera att bestämmelserna inom en rad olika sakområden följs. Av de områden som faller inom förordningens tillämpningsområde faller avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön för livsmedels- och foderproduktion, utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel samt hållbar användning av växtskyddsmedel (dock undantag utrustning för spridning av växtskyddsmedel) inom miljöbalkens tillämpningsområde. Förordningen började gälla den 14 december 2019.

Sedan 2008 är marknadskontroll reglerat på en sektorsövergripande nivå genom marknadskontrollförordningen. Genom förordningen inrättas en ram för marknadskontroll som är avsedd att komplettera och stärka befintliga bestämmelser om marknadskontroll i harmoniserad gemenskapslagstiftning och tillämpningen av sådana bestämmelser. Bestämmelserna om marknadskontroll i förordningen är inte lika detaljerade som i kontrollförordningen och förutsätter i större utsträckning kompletterande bestämmelser i nationell rätt. I förordningen definieras marknadskontroll som den verksamhet som bedrivs och de åtgärder som vidtas av de offentliga myndigheterna för att se till att produkter överensstämmer med de krav som fastställs i relevant harmoniserad unionslagstiftning och inte hotar hälsan, säkerheten eller andra aspekter av skyddet av allmänintresset.

Marknadskontrollförordningen tillämpas sedan den 1 januari 2010. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011 trädde i kraft den 16 juli 2019. Förordning (EU) 2019/1020 ersätter delvis marknadskontrollförordningen och ska i huvudsak börja tillämpas den 16 juli 2021.

I miljöbalken finns övergripande bestämmelser om tillsyn (26 kap.), tillträde (27 kap.) och avgifter (28 kap.). Regeringen har beslutat om närmare bestämmelser om tillsyn och avgifter i bl.a. miljötillsynsförordningen (2011:13), förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll, förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn samt förordningen (2013:69) om bekämpningsmedelsavgifter. Tillsynsmyndigheten ska kontrollera att miljöbalken och föreskrifter, domar och andra beslut som meddelats med stöd av balken samt EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde följs och vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd ska tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga. Tillsynsmyndigheten ska vidare genom rådgivning,

information och liknande verksamhet skapa förutsättningar för att balkens ändamål ska kunna tillgodoses.

Propositionen

Regeringen föreslår att kompletterande bestämmelser till marknadskontrollförordningen och kontrollförordningen förs in i miljöbalken. De regler som ska kontrolleras med stöd av EU-förordningarna om kontroll faller i dag inom miljöbalkens tillämpningsområde. Att reglerna följs kontrolleras med stöd av bestämmelserna i 26 kap. miljöbalken. Kontrollen över produkter och varor bör vara integrerad med tillsynen över den verksamhet där produkterna eller varorna hanteras. För att åstadkomma detta bör de kompletterande bestämmelserna till marknadskontrollförordningen och kontrollförordningen finnas i det regelverk som reglerar tillsynen över verksamheten. Bestämmelserna bör därför föras in i miljöbalken.

Regeringen föreslår även att innebörden av orden tillsyn och tillsynsvägledning förklaras i miljöbalken. Ordet tillsyn får en delvis ny innebörd och avser främjande och kontrollerande åtgärder som riktas direkt mot ett tillsynsobjekt och som syftar till att se till att enskilda följer reglerna. Ordet tillsynsvägledning betyder utvärdering, uppföljning och samordning av tillsynen samt råd och stöd till tillsynsmyndigheterna. Tillsynsvägledning och tillsynsvägledande myndigheter införs som självständiga uttryck i miljöbalken.

Vidare föreslår regeringen att länsstyrelsen får förelägga en kommun som inte uppfyller de skyldigheter som följer av uppdraget att bedriva tillsyn att avhjälpa bristen. Föreläggandet får inte förenas med vite.

Regeringen föreslår en ny bestämmelse i 26 kap. miljöbalken som upplyser om att det i marknadskontrollförordningen och i kontrollförordningen finns bestämmelser om kontroll och annan offentlig verksamhet. Förordningarna ska tillämpas för att kontrollera att vissa EU-förordningar och vissa bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde följs.

När det gäller behöriga myndigheter och tillämpningsföreskrifter om offentlig kontroll föreslår regeringen att bestämmelserna i 26 kap. om vilka myndigheter som utövar tillsyn enligt miljöbalken och om överlåtelse av tillsyn ska tillämpas även vid sådan kontroll och annan offentlig verksamhet som utförs med stöd av kontrollförordningen eller marknadskontrollförordningen och som rör EU-förordningar eller bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde.

Regeringen föreslår vidare att bestämmelsen i 26 kap. om tillsynsmyndigheter och tillsyn ska tillämpas på kontrollmyndigheter och kontroll enligt kontrollförordningen och marknadskontrollförordningen när kontrollen syftar till att säkerställa att EU-förordningar och bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde följs. Bestämmelsen ska även

tillämpas när kontrollmyndigheterna utför annan offentlig verksamhet med stöd av kontrollförordningen.

När det gäller tystnadsplikt föreslår regeringen att bestämmelsen om förbud mot att obehörigen röja eller utnyttja uppgifter om drifts- och affärsförhållanden i 26 kap. miljöbalken ska tillämpas när någon i enlighet med artikel 28 eller 31 i förordning (EU) 2017/625 utför delegerade uppgifter som ingår i offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet och som rör EU-förordningar eller bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde.

Regeringen föreslår även att en myndighet som utövar tillsyn enligt miljöbalken ska ha rätt att köpa kemiska produkter och biotekniska organismer eller varor under dold identitet (testköp) i syfte att kontrollera att de uppfyller gällande krav. Testköp får bara göras om det är nödvändigt för att skydda människors hälsa eller miljön. Näringsidkaren ska underrättas om att ett testköp har gjorts och om resultatet av det, så snart det kan ske utan att åtgärden förlorar sin betydelse. Regeringen får meddela föreskrifter om hur ett testköp ska göras.

Vidare föreslår regeringen att bestämmelserna i 26 kap. miljöbalken om förelägganden och förbud, vite, verkställighet, rättelse på den felandes bekostnad, prover, testköp samt omedelbart verkställbara beslut ska tillämpas vid kontroll i enlighet med kontrollförordningen eller marknadskontrollförordningen som syftar till att säkerställa att EU-förordningar och bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde följs. Åtgärder ska bara få vidtas med stöd av dessa bestämmelser om de inte kan vidtas enligt kontrollförordningen eller marknadskontrollförordningen och inte strider mot dem.

När det gäller delegering till organ och fysiska personer föreslår regeringen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett organ eller en fysisk person som i enlighet med kontrollförordningen utför delegerade uppgifter som rör EU-förordningar och bestämmelser som genomför EU-direktiv inom miljöbalkens tillämpningsområde att lämna information och handlingar som den fysiska personen innehar till följd av utförandet av uppgiften till den delegerande myndigheten.

Regeringen föreslår också att bestämmelserna i förvaltningslagen (2017:900) om legalitet, objektivitet och proportionalitet ska gälla när ett organ eller en fysisk person utför delegerade uppgifter som ingår i offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet och som rör EU-förordningar och bestämmelser som genomför EU-direktiv inom miljöbalkens tillämpningsområde.

När det gäller rapporteringssystem för överträdelser föreslår regeringen att en myndighet som utövar kontroll enligt kontrollförordningen av EU-förordningar och bestämmelser som genomför EU-direktiv inom miljöbalkens tillämpningsområde ska ha ett ändamålsenligt system för att hantera anmälningar om misstänkta överträdelser av förordningen. Regeringen eller

den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformningen av ett sådant rapporteringssystem.

När det gäller rätt att ta ut avgifter för kontroll föreslår regeringen att den eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för myndigheters kontroll och annan offentlig verksamhet enligt kontrollförordningen och marknadskontrollförordningen som rör EU-förordningar och bestämmelser som genomför EU-direktiv inom miljöbalkens tillämpningsområde. Kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om sådana avgifter när det gäller en kommunal myndighets verksamhet.

Vidare föreslår regeringen att bestämmelsen om rätt till tillträde i 28 kap. 1 § miljöbalken ska gälla även när en myndighet eller någon på myndighetens uppdrag utför en uppgift enligt kontrollförordningen eller marknadskontrollförordningen som avser EU-förordningar eller bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde.

Regeringen föreslår även att bestämmelsen i 30 kap. 10 § miljöbalken om ersättning för skada vid intrång med anledning av en åtgärd enligt 28 kap. 1 § miljöbalken ska gälla även när en myndighet bedriver kontroll i enlighet med kontrollförordningen eller marknadskontrollförordningen som avser EU-förordningar eller bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde.

När det gäller sanktioner för överträdelser av förordningarna föreslår regeringen att den som med uppsåt eller av oaktsamhet lämnar en oriktig uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har betydelse för en myndighets kontroll enligt kontrollförordningen eller marknadskontrollförordningen döms för försvårande av miljökontroll till böter eller fängelse i högst två år.

Regeringen föreslår även några övriga ändringar i miljöbalken. Bestämmelsen i 29 kap. 3 § andra stycket 4 miljöbalken föreslås ändras så att ordet producera ersätts med ordet tillverka och att hänvisningen till förordning (EG) nr 850/20 ersätts med en hänvisning till förordning (EU) 2019/102. Den sistnämnda ändringen görs även i 29 kap. 3 § andra stycket 5 miljöbalken.

Slutligen föreslår regeringen att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2020.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som framförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag med den ändringen att lagförslagen ska träda i kraft den 1 augusti 2020.

Testköp under dold identitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förutsättningarna för testköp under dold identitet.

Jämför reservation 1 (M).

Motionen

Enligt kommittémotion 2019/20:3570 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 måste ambitionen att effektivisera tillsynen enligt miljöbalken överensstamma med en myndighetsutövning som bedrivs på ett konsekvent och förutsebart sätt. Motionärerna vill understryka att s.k. testköp under dold identitet bara ska få användas i undantagsfall av tillsynsmyndigheten för att kontrollera att reglerna följs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur ett testköp ska göras. Enligt yrkande 2 ska det av dessa föreskrifter framgå att testköp enbart i undantagsfall får användas för att kontrollera att reglerna följs och endast när andra alternativ är uttömda. I regel ska kontrollmyndigheterna använda sig av de möjligheter som redan står till deras förfogande i tillsynsarbetet, inklusive beställningar och inköp av produkter och varor i myndighetens namn. Det innebär att ett testköp bara kan genomföras efter att tillsynsmyndigheten har använt ett öppet köp och alla andra öppna tillsynsformer som kontrollverktyg. Av föreskriften ska det också framgå att testköp endast får användas om det rör sig om en identifierad direkt fara som går att härleda till en specifik produkt eller vara. Testköp ska alltså inte få användas bara för att en viss produkt- och eller varugrupp kan tänkas utgöra en fara.

Kompletterande information

Som framgår av föregående avsnitt föreslår regeringen i propositionen att en myndighet som utövar tillsyn enligt miljöbalken ska ha rätt att köpa kemiska produkter och biotekniska organismer eller varor under dold identitet (testköp) i syfte att kontrollera att de uppfyller gällande krav.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att de ökade möjligheter som utvecklingen av internet har inneburit för bl.a. försäljning av varor från enskilda näringsidkare till privatpersoner medför att myndigheter som kontrollerar att gällande regler följs behöver utveckla nya arbetsmetoder för att kunna fullgöra sina uppdrag på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Köp i fysiska butiker innebär vanligen inte några praktiska svårigheter när det gäller att dölja syftet med köpet eller att skydda anonymiteten hos den som gör själva köpet. Den omvända situationen gäller som regel vid köp på internet. Där är det ofta nödvändigt att köparen uppger både namn och adress

för att betalning och leverans ska kunna ske. Läkemedelsverket har vittnat om svårigheter att göra öppna inköp, dvs. beställningar i myndighetens namn, av t.ex. kosmetika från webbplatser och andra försäljningskanaler som marknadsför dessa (se prop. 2017/18:221 s. 17). Det går inte heller att utesluta att Läkemedelsverket liksom andra myndigheter som beställt varor på internet kan ha försetts med en produkt som uppfyller gällande krav, ett s.k. golden sample, medan den produkt som tillhandahålls på marknaden under samma namn inte har egenskaper som möter gällande krav.

I Sverige gäller att myndighetsutövning ska bedrivas med stöd av lag och i former som är öppna och iakttagbara för medborgarna. Att vidta åtgärder där motivet är ett annat än det som det synes vara strider mot god förvaltnings-tradition. De allmänna kraven på myndighetsutövning innebär vidare att en myndighet inte – i syfte att vidta åtgärder mot någon – får förmå en enskild att göra något som han eller hon annars inte skulle ha gjort.

Riksdagens ombudsmän (JO) har i ett beslut från 2009 (beslut 2009-12-18, dnr 2972-2009) uttalat att anonyma inköp inte bör användas om det inte har stöd i lag eftersom grundregeln är att all myndighetsutövning ska bygga på fast rättslig grund.

Vidare anför regeringen i propositionen att vissa former av myndighets-verksamhet, t.ex. verksamhet som syftar till att kontrollera att regler följs, för att vara effektiva, ibland kan behöva innefatta dolda moment. Inköp under dold identitet förekommer i dag när det gäller vissa varor eller tjänster i syfte att se om näringsidkaren fullgör sin skyldighet att förvissa sig om att köparen uppnått den åldersgräns som gäller för försäljning. År 2014 infördes en lagstadgad möjlighet för kommuner att under vissa förutsättningar genomföra s.k. kontrollköp enligt alkohollagen (2010:1622), lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel. En motsvarande rätt till kontrollköp infördes 2018 för att kontrollera åldersgränsen för användning av kosmetiska solarier och den 1 januari 2019 för att kontrollera åldersgränsen för tillhandahållande av en del spel enligt spellagen (2018:1138).

En rätt att anskaffa prover genom anonyma beställningar förutsätts i kontrollförordningen (se skälssats 49). Prover som har anskaffats på det sättet får enligt artikel 36 i kontrollförordningen användas för offentlig kontroll. Enligt samma artikel ska de aktörer från vilka proverna har beställts underrättas om att proverna har tagits i samband med offentlig kontroll.

De produktkrav som finns i balken, föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde rör till stor del produkter och varor som är tillgängliga för konsumenter och syftar till att skydda människors hälsa eller miljön. Till exempel kan människors hälsa och miljön skadas om ett växtskyddsmedel som tillhandahålls på marknaden inte överensstämmer med det medel som har godkänts. Ett sådant växtskyddsmedel har inte riskbedömts, och användningen kan leda till farliga resthalter i livsmedel och skada miljön.

Regeringen gör bedömningen att de myndigheter som utövar tillsyn eller kontroll över lagstiftning som syftar till att skydda människors hälsa eller miljön bör ha rätt att göra inköp under dold identitet för att kontrollera att produkterna uppfyller gällande krav. Rätten bör gälla kemiska produkter och biotekniska organismer och varor eftersom det är den terminologi som används i 26 kap. miljöbalken. I enlighet med vad Lagrådet har föreslagit bör ett sådant köp benämnas testköp.

Ett testköp som görs för att kontrollera att bestämmelser som faller under miljöbalkens tillämpningsområde följs görs inte i syfte att framkalla ett brottsligt handlande av säljaren. Ett eventuellt brottsligt handlande är fullbordat redan genom att en produkt som inte uppfyller gällande krav bjuds ut till försäljning, t.ex. på internet. Om en tillsynsmyndighet efter ett testköp upptäcker överträdelser kan detta därför i förlängningen leda till sanktioner från myndighetens sida, i form av förbud eller ålägganden. Det kan också leda till att myndigheten gör en åtalsanmälan. Följden blir att ett resultat av ett köp under dold identitet kan ligga till grund för ingripanden mot näringsidkaren.

En lagstiftningsåtgärd som möjliggör ett dolt beteende av en myndighet måste motiveras av ett angeläget ändamål som kan antas bli effektivt uppfyllt genom åtgärden. Åtgärden måste dessutom vara proportionerlig med hänsyn till ändamålet. Regeringen gör bedömningen att ändamålet, dvs. att kontrollera att sådan lagstiftning som syftar till att skydda människors hälsa och miljön följs, är angeläget och att ändamålet kan antas bli effektivt uppfyllt genom åtgärden.

Rätten att göra inköp under dold identitet aktualiseras främst i samband med inköp på internet men bör inte vara begränsad till sådana inköp. Vid inköp av varor och produkter i butik för att kontrollera krav som rör innehållet i varor saknas det i normalfallet behov av att göra inköpen under dold identitet. Om det som ska kontrolleras är att rätt information lämnas muntligt i samband med köp kan det dock ibland vara motiverat att inte tillkännage att inköpet görs av en myndighet i egenskap av tillsynsmyndighet. Det kan t.ex. handla om att kontrollera att en näringsidkare lämnar sådan information om risker med växtskyddsmedel som krävs enligt 2 kap. 29 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel.

Regeringen anser att testköp endast ska vara tillåtet om det är nödvändigt för att skydda människors hälsa eller miljön. I kravet på att testköpet ska vara nödvändigt ligger för det första att möjligheten att agera dolt ska vara en grundläggande förutsättning för att tillsynen ska vara effektiv. Det innebär att den ansvariga myndigheten i första hand ska överväga de öppna arbetsformer som är tillgängliga för att kontrollera att regler följs, t.ex. beställningar av produkter i myndighetens namn, dokumentkontroll och oannonserade besök. Om myndigheten inte får den produkt som har beställts eller om myndigheten, t.ex. på grund av tidigare bristande efterlevnad eller tips som kommit in till myndigheten, har skäl att misstänka att en produkt som den berörda aktören säljer inte är förenlig med gällande krav och att aktören kommer att leverera en annan vara till tillsynsmyndigheten än den som erbjuds på marknaden, kan

ett köp under dold identitet vara motiverat. Detsamma gäller om leverantören inte bistår och samarbetar med den ansvariga myndigheten.

För det andra innebär kravet på att ett testköp ska vara nödvändigt för att skydda människors hälsa eller miljön att den bestämmelse vars efterlevnad ska kontrolleras direkt ska syfta till att skydda människors hälsa eller miljön. Det kan t.ex. handla om att kontrollera att en vara inte innehåller förbjudna ämnen. Det krävs inte att risken för skada på människors hälsa eller miljön är av en särskilt allvarlig art. Det krävs inte heller att det finns misstankar om en konkret fara med en specifik produkt eller vara.

Kravet på att inköpet ska vara nödvändigt för att skydda människors hälsa eller miljön innebär enligt regeringens bedömning att åtgärden är proportionerlig med hänsyn till ändamålet.

I att inköpet görs dolt ligger att myndigheten inte ger sig till känna vid själva genomförandet. Det bör inte krävas att myndigheten i förväg underrättar näringsidkaren om att ett testköp någon gång framöver kan komma att genomföras. Med beaktande av principen om öppenhet i myndighetsutövning anser regeringen dock att en myndighet bör vara skyldig att underrätta näringsidkaren när testköpet väl har ägt rum. Köpet är visserligen redan genomfört och näringsidkaren kan inte angripa åtgärden med ett överklagande. Underrättelsen bidrar dock till att göra det dolda inslaget mindre påtagligt genom att näringsidkaren får vetskap om detta i efterhand.

En sådan skyldighet finns i artikel 36.2 i kontrollförordningen. Enligt den bestämmelsen ska de behöriga myndigheterna vidta alla åtgärder för att säkerställa att de aktörer som proverna har beställts från underrättas om att proverna har tagits i samband med offentlig kontroll och om huruvida proverna har analyserats eller testats.

Beroende på vad syftet med ett köp under dold identitet är kan en skyldighet att omedelbart underrätta näringsidkaren efter köpet medföra att åtgärden förlorar sin betydelse. Näringsidkaren bör därför underrättas om köpet så snart det kan ske utan att åtgärden förlorar sin betydelse.

En myndighet som använder sig av rätten att göra testköp måste följa allmänna principer vid myndighetsutövning, dvs. ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Det innebär att ett testköp bara får göras i det syfte som har motiverat den lagstiftning som ligger till grund för åtgärden, dvs. att skydda människors hälsa och miljön, om det finns ett påtagligt behov av åtgärden och om det bedöms att det inte är möjligt att nå det avsedda resultatet med andra mindre ingripande åtgärder.

I 5 § förvaltningslagen finns även en uttrycklig reglering av proportionalitetskravet vid en myndighets ingripande i ett enskilt intresse. Även om de allmänna principerna vid myndighetsutövning sätter ramen för när inköp under dold identitet kan göras och hur det ska gå till kan det vara svårt för tillsynsmyndigheterna att i det enskilda fallet avgöra om och hur ett anonymt inköp ska göras. Flera remissinstanser har efterlyst vägledning om när en myndighet får använda sig av dolda inköp och hur inköpen ska gå till på ett rättssäkert sätt.

Regeringen delar remissinstansernas bedömning att det kan finnas behov av att vägleda myndigheterna om hur testköp ska göras på ett rättssäkert sätt. På andra områden där rätt att göra dolda inköp har införts har regeringen getts ett bemyndigande att meddela föreskrifter om hur inköpen ska göras. Regeringen föreslår därför i propositionen att den bör ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om hur testköp ska göras. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse vilka rutiner som ska gälla inför och efter ett dolt inköp och hur det som kommer fram genom ett dolt inköp ska återkopplas till näringsidkaren.

Testköp under dold identitet regleras även på andra områden. I proposition 2019/20:120 Nya befogenheter på konsumentskyddsområdet, som regeringen överlämnade till riksdagen den 19 mars 2020, föreslås en reglering av testköp under dold identitet. Regeringen föreslår att Konsumentombudsmannens befogenheter vid tillämpningen av marknadsföringslagen (2008:486) och lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden ska kompletteras med en rätt att köpa produkter respektive varor, tjänster eller andra nyttigheter under dold identitet (testköp). En förutsättning för tillämpning av befogenheten ska vara att testköpet är nödvändigt för tillsynen. Motsvarande möjlighet till testköp föreslås införas för Finansinspektionen, Läkemedelsverket och Konsumentverket inom respektive tillsyn av de övriga lagar som omfattas av EU:s konsumentskyddsförordnings tillämpningsområde.

Regeringen konstaterar i propositionen att dolda testköp utgör ett undantag från principen om att myndighetsutövning ska ske öppet. Det bör därför i författning uppställas villkor för när sådana köp får genomföras.

Propositionen behandlas av civilutskottet i betänkande 2019/20:CU23 Nya befogenheter på konsumentskyddsområdet. Riksdagen biföll propositionen den 13 maj 2020 (rskr. 2019/20:254).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i detta betänkande ställt sig bakom regeringens förslag till ändringar i miljöbalken som innebär att en myndighet som utövar tillsyn enligt miljöbalken ska ha rätt att köpa vissa produkter eller varor under dold identitet (testköp) i syfte att kontrollera att de uppfyller gällande krav. Regeringen har i propositionen närmare utvecklat de förutsättningar som ska gälla för ett testköp. Regeringen anser att testköp endast ska vara tillåtet om det är nödvändigt för att skydda människors hälsa och miljön, om det finns påtagligt behov av åtgärden och om det bedöms att det inte är möjligt att nå det avsedda resultatet med andra mindre ingripande åtgärder. Med nödvändigt avses att den bestämmelse vars efterlevnad ska kontrolleras direkt ska syfta till att skydda människors hälsa och miljön. Det krävs inte att risken för skada är av en särskilt allvarlig art eller att det finns misstankar om en konkret fara med en specifik produkt eller vara. Tillsynsmyndigheterna ska i första hand överväga de öppna arbetsformer som är tillgängliga för att kontrollera att regler följs.

Utskottet delar regeringens bedömning att det kan finnas behov av att vägleda myndigheterna om hur testköp ska göras på ett rättssäkert sätt. Enligt utskottet är regeringens bedömningar väl avvägda och det finns därför inte skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen. Motion 2019/20:3570 (M) yrkandena 1 och 2 bör därför avslås.

Offentlig upphandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om viltkött på skolor och äldreboenden, om ekologiska livsmedel inom offentlig upphandling och till offentliga måltider samt om en strategi om offentlig upphandling och antibiotika.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 32 bör regeringen verka för att förmå kommunerna att köpa in och servera viltkött i skolor och på äldreboenden. Viltkött innehåller många mineraler och är klimatsmart mat. Djuren betar i naturen utan att ha transporterats och köttet är fritt från antibiotika och andra främmande tillsatser och är det mest miljövänliga kött vi kan äta.

I motion 2019/20:1013 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 anförs att regeringen bör se över möjligheten att utvärdera i vilken utsträckning de uppsatta målen för ekologiska livsmedel inom offentlig upphandling gör någon samhällsnytta. Enligt yrkande 2 bör regeringen se över möjligheterna att låta marknaden och konsumenterna avgöra efterfrågan och utbudet av ekologiska livsmedel till offentliga måltider utan politiska direktiv.

Sten Bergheden (M) anför i motion 2019/20:2229 att Sverige bör se över möjligheterna att ta fram en tydlig strategi för hur vi ska se till att offentliga upphandlingar inte leder till att mat köps från länder som använder mycket antibiotika i sin djuruppfödning, detta för att Sveriges djurbönder inte ska missgynnas i sitt arbete med att minska och begränsa antibiotikaanvändningen i sin djurhållning.

Tidigare behandling och kompletterande information

Som ett led i arbetet med att utveckla de offentliga upphandlingarna antog regeringen i juni 2016 en nationell upphandlingsstrategi för att skapa förnyelse inom offentlig sektor och i näringslivet (Fi2016/00833/OU). Målet är att få fler myndigheter att använda offentliga inköp som ett strategiskt verktyg i sin verksamhet. Strategin innehåller sju inriktningsmål, och kopplat till dessa mål finns tips och råd om hur verksamheten kan arbeta för att uppfylla målen.

En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling är ett av de sju inriktningsmålen. Det anges att den miljöanpassade offentliga upphandlingen måste öka i hela den offentliga sektorn, att inköp kan användas som ett strategiskt verktyg för att nå miljömål samt att krav om djurskydd bör ställas. Vidare anges att den offentliga upphandlingen av produkter och tjänster bättre bör styra mot samhällets ambitioner och motsvara den höga nivå på djurskydds- och miljöhänsyn som den svenska lagstiftningen ställer krav på. Lagstiftningen ger även stora möjligheter att ställa krav på miljöhänsyn, som nu i större utsträckning än tidigare kan beaktas i alla delar av upphandlingsprocessen. Det betonas att upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster är ett område där kraven som ställs bör återspegla medborgarnas förväntningar på att svenska djurskyddskrav uppfylls. Att upphandlande myndigheter och enheter ställer relevanta djurskyddskrav i upphandlingar bidrar till att säkerställa goda förhållanden under djurets liv oavsett produktionsland. Det framhålls att statliga myndigheter fyller en viktig funktion genom att föregå med goda exempel på hur djurskydd kan, och får, säkerställas i offentliga upphandlingar och på ett icke-diskriminerande sätt.

Upphandlingsmyndigheten arbetar också med att utveckla hållbarhets-kriterier som bl.a. innefattar en mängd kriterier för djurskydd. Sedan 2012 finns det kriterier som syftar till minskad antibiotikaanvändning inom all animalieproduktion. Dessa kriterier har sedan dess skärpts med syftet att användningen av antibiotika ska minimeras.

I En livsmedelsstrategi för Sverige (prop. 2016/17:104) betonas att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Upphandlande myndigheters och upphandlande enheters kompetens om offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster bör stärkas. Vidare gör regeringen bedömningen att den tillväxtpotential som finns på marknaden för svenskt vilt bör tas till vara och att möjligheterna till avsättning av fällt vilt bör öka. Regeringen anför att den ser positivt på kvantitativa mål för ekologisk produktion och konsumtion och tror att sådana mål kan spela roll för utvecklingen. I livsmedelsstrategins handlingsplan fastställs att regeringens inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion är att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030.

Vidare betonas i livsmedelsstrategin vikten av en ändamålsenlig uppföljning och utvärdering. Uppföljningen och utvärderingen bör omfatta både strategins mål och de bedömningar som görs i strategin. Det anges att uppföljningen bör syfta till att säkerställa att de åtgärder som vidtas inom ramen för livsmedelsstrategin får de avsedda effekter som livsmedelsstrategins mål anger.

I samband med behandlingen av livsmedelsstrategin riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att förenkla reglerna för distribution och

försäljning av viltkött. För att avsättningen av viltkött ska kunna underlättas måste reglerna förenklas. Riksdagen biföll också ett tillkännagivande om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer (bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338).

Regeringen har gett Jordbruksverket i uppdrag att löpande följa upp och utvärdera genomförandet av livsmedelsstrategin (N2017/01029/SUN). I uppdraget ingår att formulera relevanta indikatorer för uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin. Utgångspunkten för förslagen är målen och de bedömningar som regeringen gör i propositionen. Uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin ska göras senast den 31 mars varje år, med en fördjupad analys vart fjärde år.

I augusti 2018 meddelade regeringen att man inlett ett lagstiftningsarbete för att skärpa lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. Regeringen vill göra det obligatoriskt för alla kommuner, landsting och myndigheter att vid upphandlingar av animaliska livsmedel ställa krav på att de ska ha producerats med höga krav på djurskydd och låg grad av antibiotikaanvändning. Inom Regeringskansliet pågår nu ett arbete med att utreda hur lagstiftningen kan utformas med hänsyn till bl.a. EU-lagstiftning och internationella åtaganden.

Den 11 februari 2020 anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande vid debatten av interpellation 2019/20:270 Gårdars lönsamhet och livsmedelsstrategin om offentlig upphandling och krav i enlighet med svensk lagstiftning:

En ytterligare del som är på gång och som vi håller på att titta på är att givet det svenska mervärdet och den svenska lagstiftningen, som jag tror att vi gemensamt är stolta över, vill vi ställa krav på det offentliga Sverige. Det handlar om upphandlingar av måltider i skola, äldreomsorg och annat och att man då ska upphandla i enlighet med svensk lag.

Vi vill alltså gå till EU med en sådan begäran. Det betyder givetvis inte att man kan säga att man måste upphandla svenskt. Men om något annat land producerar i enlighet med svensk lag är de givetvis välkomna att vara med på bollen. Jag tror att detta är viktigt. Det handlar också om att säkerställa att man kan få betalt för det mervärde som man har i svensk produktion.

Riksdagen har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om krav på djurskydd och livsmedelsproduktion i samband med offentlig upphandling, senast i betänkandena 2018/19:MJU12 Livsmedelspolitik och 2019/20:FiU34 Offentlig upphandling. I betänkandena anförde utskotten att det redan enligt nuvarande lagstiftning är möjligt att ställa krav på djurskydd och livsmedelsproduktion. Kraven måste vara förenliga med de grundläggande principerna inom EU-rätten såsom principerna om likabehandling, icke-diskriminering, ömsesidigt erkännande, proportionalitet och öppenhet.

Regeringen redovisar i skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 när det gäller tillkännagivandet om att underlätta avsättningen av vildsvinskött att regeringen i juli 2018 gav i

uppdrag åt Livsmedelsverket att analysera möjligheten och lämna förslag på förenklade förfaranden för avsättning av vildsvinskött på marknaden. För att underlätta utveckling på området har Jordbruksverket via landsbygdsprogrammet utlyst projektmedel, 6 miljoner kronor, till ett antal projekt som ska främja svenskt vilt som lokal livsmedelsresurs och stärka viltkedjan från natur till konsument. Projekten pågick 2018 och 2019 och omfattade bl.a. sådana marknadsåtgärder som riksdagen tar upp i tillkännagivandet. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Vidare redovisar regeringen när det gäller tillkännagivandet om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer att Jordbruksverket den 15 juni 2017 fick i uppdrag att föreslå en handlingsplan för hur målen för ekologisk produktion och konsumtion ska nås. Uppdraget redovisades den 28 februari 2018. När det gäller den offentliga konsumtionen föreslår myndigheten bl.a. ett kunskapslyft med extra fokus på prioriterade områden där medel avsätts för information och utbildning inom områden med låg andel offentlig ekologisk konsumtion. Den 29 maj 2018 fick myndigheten ett nytt uppdrag att vidta åtgärder för att främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel i enlighet med handlingsplanen. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde den 23 augusti 2019 följande om målen för produktion och offentlig konsumtion av ekologiska livsmedel:

Konsumenternas efterfrågan på ekologisk mat har ökat kraftigt under de senaste åren. Ekologisk mat utgör ett viktigt produktsegment för såväl inhemsk konsumtion som export. Även livsmedel med lokalt eller svenskt ursprung har fått ökad uppmärksamhet under senare tid och enligt en färsk rapport från Jordbruksverket ökar nu marknadsandelarna varaktigt för svenskt kött. Det är glädjande och ligger i linje med Livsmedelsstrategins mål om en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelskedja där produktionen ökar och möter efterfrågan på såväl konventionell som ekologisk mat. Regeringen står också bakom de mål som tidigare beslutats.

Jag är stolt över det miljö- och klimatarbete som svenska lantbrukare genomför och jag tror på framtiden för svensk livsmedelsproduktion.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) redovisas att Upphandlingsmyndigheten sedan 2016 har haft i uppdrag att förstärka kompetensen på området offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster hos upphandlande myndigheter samt hos leverantörer. Uppdraget slutredovisades i februari 2019. Myndigheten har genomfört en kompetensförstärkning i form av workshoppar om t.ex. användningen av hållbarhetskriterier, lagstiftning och uppföljning samt även genomfört branschdialoger om bl.a. logistiklösningar och digitala lösningar. Detta har skett på olika platser i landet. Upphandlingsmyndigheten konstaterar i sin slutrapport att livsmedel är ett prioriterat segment, och därför kommer myndigheten också framöver att bevaka området. Myndigheten bedömer i

rapporten att de genomförda insatserna inom området har stärkt kunskapen om strategisk upphandling av livsmedel, gett en ökad förståelse för olika roller i den offentliga upphandlingen och inspirerat till en ökad handlingskraft hos målgrupperna.

Vidare anför regeringen i budgetpropositionen att utvecklingen av de offentliga måltiderna, som t.ex. måltiderna i förskolor och skolor samt även i äldreomsorgen, är viktiga verktyg i arbetet för att förbättra matvanor och bidra till en god folkhälsa samt höja kunskapsnivån på matområdet. Kompetensen hos upphandlande myndigheter och leverantörer vad gäller offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster har förbättrats. Regeringen konstaterar att genomförda insatser har gett positivt resultat och att det i nuläget inte finns skäl att följa upp med ytterligare åtgärder på detta område.

I december 2019 redovisade regeringen del 2 av livsmedelsstrategins handlingsplan. Handlingsplanen består av ett antal olika åtgärder som ska bidra till att nå livsmedelsstrategins övergripande mål under 2020–2025. Åtgärder inom området Konsument och marknad är bl.a. ett kraftfullt vildsvinspaket och att fortsätta verka för en utveckling av offentliga måltider för att främja en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion i den offentliga sektorn. Enligt uppdraget till Jordbruksverket att genomföra vildsvinspaketet får myndigheten använda 13 miljoner kronor för 2020 för arbete med åtgärder kring vildsvin. För perioden 2021–2025 beräknas 9 miljoner kronor årligen avsättas för det fortsatta arbetet. Enligt uppdraget till Livsmedelsverket att verka för en fortsatt utveckling av offentliga måltider avsätts 4 miljoner kronor under 2020. För 2021–2025 beräknas 4 miljoner kronor årligen för åtgärden.

I december 2019 avrapporterade Livsmedelsverket regeringsuppdraget om förenklade förfaranden för avsättning av svenskt vildsvinskött i rapporten Avsättning av svenskt vildsvinskött (dnr 2018/02334). I rapporten redovisar Livsmedelsverket ett antal olika åtgärder för att en ökad mängd vildsvinskött ska kunna nå konsumenterna. När det gäller offentliga måltider föreslår myndigheten riktade insatser för att underlätta lokala inköp av kött råvaror som ingår i offentliga måltider och offentlig upphandling av svenskt viltkött hos kommuner, regioner och annan offentlig verksamhet samt vid större organisationer. Livsmedelsverket anser att detta förslag är en viktig del av de nationella miljömålen och i linje med handlingsplanen för livsmedelsstrategin för 2020–2022. Lokala livsmedelsråvaror bör vara en viktig del i att kommuner, regioner och olika organisationer ska kunna nå målen i sin miljöpolicy.

Den 9 april 2020 beslutade regeringen om ett antal uppdrag till olika myndigheter för att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin. Jordbruksverket fick bl.a. i uppdrag att under 2020 utlysa 7 miljoner kronor för åtgärder som bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter, varav 1 miljon kronor öronmärks för åtgärder mot den offentliga sektorn. Under 2021–2025 ska myndigheten utlysa medel för åtgärder som bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter inom den offentliga sektorn. Satsningarna kan innebära att sprida information om potentialen för

vildsvinskött i den offentliga sektorn och möjligheter till upphandling av vildsvinskött. För 2021–2025 beräknas 1 miljon kronor årligen för åtgärden.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet påminna om att det befintliga regelverket för offentlig upphandling ger stora möjligheter att ställa krav på djurskydd och miljöhänsyn vid en offentlig upphandling. I livsmedelsstrategin betonas att den offentliga upphandlingen av livsmedel bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Utskottet noterar att det därutöver även pågår ett arbete med att skärpa lagen om offentlig upphandling. Utskottet välkomnar regeringens ambition att det vid offentlig upphandling av animaliska livsmedel ska vara obligatoriskt att ställa krav på att de ska ha producerats med höga krav på djurskydd och låg grad av antibiotikaanvändning. I avvaktan på utfallet av detta arbete anser utskottet att motion 2019/20:2229 (M) kan lämnas utan åtgärd.

Tillkännagivandet om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer är inte slutbehandlat. I avvaktan på att regeringen tillgodoser tillkännagivandet kan motion 2019/20:1013 (M) yrkande 2 enligt utskottets bedömning lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare noterar utskottet att Jordbruksverket löpande ska följa upp och utvärdera genomförandet av livsmedelsstrategin, vilket bl.a. inkluderar ekologisk produktion och konsumtion. En uppföljning och utvärdering ska göras årligen, och vart fjärde år ska en fördjupad analys tas fram. Enligt denna planering är en fördjupad analys att vänta 2021. Mot bakgrund av detta anser utskottet att motion 2019/20:1013 (M) yrkande 1 kan avstyrkas.

Slutligen noterar utskottet att Jordbruksverket under 2020–2025 inom ramen för vildsvinspaketet ska utlysa medel för åtgärder som bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter inom den offentliga sektorn bl.a. genom att sprida information om potentialen för vildsvinskött i den offentliga sektorn och möjligheter till upphandling av vildsvinskött. Utskottet ser fram emot resultatet av denna satsning. Utskottet har tidigare anfört att viltkött är livsmedel av hög kvalitet med liten miljöpåverkan och att den tillväxtpotential som finns på marknaden för svenskt vilt bör tas till vara. Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår kan motion 2019/20:593 (SD) yrkande 32 enligt utskottets bedömning lämnas utan vidare åtgärd.

Livsmedelskontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Livsmedelsverkets kostnader för offentlig kontroll på slakterier och vilthanteringsanläggningar.

Jämför reservation 3 (M, SD).

Motionen

Enligt kommittémotion 2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 29 behöver Livsmedelsverkets kostnader för köttkontroll minska. Slakteri- och vilthanteringsanläggningar ska betala en avgift till Livsmedelsverket för offentlig kontroll. Sverige har några av Europas högsta avgifter för köttkontroll, vilket innebär en klar konkurrensnackdel. Livsmedelsverket behöver effektivisera sin verksamhet men det behövs också ett riktat stöd för att avgifterna ska bli lägre för enskilda lantbrukare och ligga på en nivå närmare europeiska konkurrenters.

Kompletterande uppgifter

Regeringen gav i mars 2017 Livsmedelsverket i uppdrag att se över nuvarande avgiftssystem för den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar. I sin rapport konstaterade Livsmedelsverket bl.a. att nuvarande avgiftssystem behöver göras om och förenklas, både för att skapa förutsättningar för att hålla nere kontrollkostnaderna och för att ge en annan fördelning av kontrollkostnaderna än i dag. Nuvarande avgiftssystem innehåller enligt verket varken tillräckliga incitament för företagen att hålla nere kontrollkostnaderna eller verktyg för kontrollmyndigheten att kunna styra mot en effektiv kontrollverksamhet. Dessutom bedömdes den nuvarande avgiftsmodellen inte vara förenlig med den nya kontrollförordningen när det gäller för vilka aktörer avgifterna kan sättas ned.

Livsmedelsverket fick i sitt regleringsbrev för 2018 i uppdrag att modernisera och effektivisera den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar under perioden 2018–2020 för att hålla kostnadsutvecklingen och avgiftsnivåerna på området nere. Under 2018 utarbetades en handlingsplan med åtgärder som syftar till att minska kostnaderna för den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar, stärka kommunikationen med företagen och driva moderniseringsfrågor på EU-nivå.

I december 2019 gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att utreda och genomföra ett nytt avgiftssystem för den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar. Ett avgiftssystem som är förenligt med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om

offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel (härefter kallad den nya kontrollförordningen) skulle finnas på plats från den 1 januari 2020. Övriga delar av det nya avgiftssystemet ska vara genomförda senast den 1 januari 2021. I motiveringen till uppdraget anförs att avgiftssystemet ska bidra till konkurrenskraftiga villkor för den svenska livsmedelssektorn, underlätta småskalig slakt och ge incitament för en effektiv slakt och kontroll. Det nya avgiftssystemet ska vara lätt att förstå och använda samt vara förutsägbart vad gäller företagens kostnader för kontrollen. Avgiftssystemet ska också vara förenligt med reglerna om statsstöd. Uppdraget ska slutredovisas i Livsmedelsverkets årsredovisning för 2020.

Landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde följande som svar på fråga 2019/20:1067 Höjda avgifter från Livsmedelsverket den 18 mars 2020 när det gäller avgifterna för kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar:

När det gäller Livsmedelsverkets kontroll av slakterier och vilthanteringsanläggningar så ändras även de avgifterna från den 1 januari 2020. Detta förändras bland annat av EU:s nya kontrollförordning (2017/625), som började tillämpas den 14 december 2019. Det nya avgiftssystemet innebär sänkta avgifter för vissa slakteriföretag, för några företag innebär det inte några större förändringar medan andra kan få märkbara avgiftshöjningar jämfört med 2019. Regeringen har för 2020 och framåt avsatt drygt 107 miljoner kronor för nedsättning av slakteriavgifter, vilket innebär att hälften av de totala kostnaderna för slaktkontrollen finansieras med skattemedel. I det nya avgiftssystemet är det möjligt för slakteriföretagen att sänka sina kostnader genom att effektivisera sin verksamhet, vilket inte var möjligt i det tidigare systemet. Livsmedelsverket kommer under året utveckla och justera avgiftssystemet och ett slutligt system ska vara på plats den 1 januari 2021. Utöver det har Livsmedelsverket ett uppdrag om att modernisera och effektivisera slakterikontrollen med syfte att skapa konkurrenskraftiga villkor.

Från mitt perspektiv är det angeläget att Livsmedelsverket bedriver sin kontrollverksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt, vilket också följs upp löpande i dialog med myndigheten. En väl fungerande livsmedelskontroll är viktig för att uppnå livsmedelsstrategins målsättningar, dels för att säkerställa trovärdighet för svensk livsmedelsproduktion av säkra livsmedel dels för att inte äventyra möjligheterna för svensk livsmedelsexport.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2019 framgår att Livsmedelsverket har tagit fram och påbörjat genomförandet av en ny modell för styrning av köttkontrollen. Modellen ger genom indikatorer bättre förutsättningar för uppföljning av verksamheten, ökade möjligheter till interna jämförelser och bättre underlag för att vidta åtgärder som utvecklar köttkontrollen. Indikatorer finns framtagna när det gäller produktivitet, arbetsmiljö, kontrollens effekt, slakteriernas perspektiv och avvikelserapportering.

Livsmedelsverket har utvecklat förslag på nya och mer kostnadseffektiva arbetssätt och metoder för köttkontroll som är i linje med den nya kontrollförordningen. Under året började Livsmedelsverkets föreskrifter om

planering av besiktning före och efter slakt att gälla. Föreskriften har tagits fram bl.a. för att skapa bättre förutsättningar för förutsägbarhet, transparens och likabehandling av företag. Livsmedelsverket bedömer att kostnaderna för köttkontrollen förväntas minska till 2021, dels som ett resultat av de insatser som nämns ovan, dels på grund av en ny avgiftsmodell som ger företagen ekonomiska incitament att minska antalet kontrolltimmar.

På uppdrag av Livsmedelsverket har Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) genomfört en vetenskaplig studie där köttkontroll genomförs på distans med hjälp av teknik för bild- och ljudöverföring. Studien kommer att slutföras under 2020 då även resultaten kommer att publiceras i form av vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar.

Research Institutes of Sweden (Rise) har på uppdrag av Livsmedelsverket genomfört en studie för att undersöka förutsättningarna för att använda bilddiagnostik som ett hjälpmedel vid offentlig kontroll i samband med slakt av grisar. Studien visar att det finns en potential att använda denna teknik men att utvecklingsarbete återstår för att tekniken ska kunna tillämpas inom kontrollen.

Livsmedelsverket tilldelades 2019 drygt 107 miljoner kronor i särskilda anslagsmedel för att sänka kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar. För 2019 fick samtliga slakterier och vilthanteringsanläggningar avgiften nedsatt. Avgiften för anläggningar med en planerad slakt på under 200 ton per år låg på samma nivå som EU:s minimiavgifter. Utan anslaget skulle de mindre företagens avgifter per slaktat djur öka flerfald. Slakterier med en planerad slakt på över 200 ton betalade 1,915 gånger minimiavgifterna. Utan anslaget skulle den sammanlagda avgiften för företag som slaktar över 200 ton nästan öka till det dubbla. Den nuvarande avgiftsmodellen innebär att företag med en verksamhet som slaktar färre djur per kontrolltimme får högre nedsättning än företag som slaktar fler djur per kontrolltimme, vilket påverkar företagets incitament att hålla nere antalet kontrolltimmar.

Livsmedelsverket har även för 2020 tilldelats drygt 107 miljoner kronor i särskilda anslagsmedel för sänkta kontrollavgifter. Alla slakterier och vilthanteringsanläggningar kan ansöka om stöd i form av sänkt årsavgift för planerad kontroll.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att ett nytt avgiftssystem för den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar nyligen har införts. Enligt Livsmedelsverket behövde det gamla systemet göras om och förenklas bl.a. för att ge förutsättningar att hålla nere kontrollkostnaderna. Det nuvarande systemet ska bidra till konkurrenskraftiga villkor för den svenska livsmedelssektorn, underlätta småskalig slakt och ge incitament för en effektiv slakt och kontroll. Utskottet noterar att systemet kommer att utvecklas och justeras under året och att ett slutligt system ska vara på plats till den 1 januari 2021.

Vidare noterar utskottet att Livsmedelsverket har i uppdrag att modernisera och effektivisera den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar under 2018–2020 för att bl.a. hålla nere kostnaderna. Livsmedelsverket har också tilldelats särskilda anslagsmedel för sänkta kontrollavgifter som alla slakterier och vilthanteringsanläggningar kan ansöka om.

Det är viktigt med en väl fungerande livsmedelskontroll både för att säkerställa trovärdigheten för svensk produktion av säkra livsmedel och för möjligheterna till svensk livsmedelsexport. Sammantaget konstaterar utskottet att insatser pågår som syftar till att dels hålla nere kontrollkostnaderna, dels effektivisera och förenkla den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar. Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på resultaten av det arbete som pågår kan motion 2019/20:2669 (M) yrkande 29 enligt utskottets bedömning lämnas utan åtgärd.

Livsmedelsmärkning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om märkning av livsmedel från länder med afrikansk svinpest, märkning av antibiotika i livsmedel, märkning av fiskprodukter, klimatomärkning av livsmedel och ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger och i storhushåll.

Jämför reservation 4 (SD), 5 (L), 6 (C) och 7 (SD, KD).

Motionerna

Märkning av livsmedel från länder med afrikansk svinpest

Enligt kommittémotion 2019/20:598 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 4 bör regeringen verka inom EU för att få till stånd regler om livsmedelsmärkning som minskar risken för spridning av den afrikanska svinpesten. Med tanke på de stora konsekvenserna av sjukdomen är det rimligt med ett krav på informativ märkning på produkter av gris från de länder där sjukdomen finns i dag om vad man ska undvika för att inte sprida smitta.

Märkning av antibiotika i livsmedel

I motion 2019/20:1865 av Johan Büser och Mattias Jonsson (båda S) anförts att det behövs tydligare och bättre märkning av livsmedel för att minska antibiotikaanvändningen i produktionen. För att lagstiftningen om livsmedelsinformation ska kunna anpassas till konsumenternas behov av information bör man vid överväganden om behovet av obligatorisk livsmedelsinformation även ta hänsyn till att flertalet konsumenter vill att vissa uppgifter lämnas. Alla livsmedel som behandlats med antibiotika bör märkas så att det är tydligt för

konsumenter vilka livsmedelsprodukter som är framtagna med eller innehåller antibiotika.

Märkning av fiskprodukter

Tina Acketoft m.fl. (L) lyfter i kommittémotion 2019/20:2747 yrkande 7 upp behovet av tydlig märkning för konsumenten. Det är viktigt att konsumenten kan bidra till ett mer hållbart fiske och vattenbruk genom att göra medvetna val vid köp av fisk och skaldjur. Det behövs en tydlig och enkel märkning som visar att fisket bedrivs på ett hållbart sätt vad gäller fiskbestånd och klimatpåverkan.

Klimatmärkning av livsmedel

Enligt partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42 ska livsmedel omfattas av obligatorisk klimatmärkning som på enkelt sätt visar produkternas klimatavtryck. Motionärerna anför att de vill stärka individernas möjlighet att göra medvetna val i mataffären. För konsumenten är det i dag svårt att göra ett upplyst val när det kommer till klimataspekter av livsmedel, och motionärerna vill därför se en tydlig och obligatorisk klimatmärkning av livsmedel likt näringsdeklarationerna för att underlätta konsumentens val. Klimatmärkningen bör omfatta såväl importerade som inhemskt producerade livsmedel och utsläppen ska beräknas ur ett livscykelperspektiv, där utsläpp från transporter och förpackningar ingår. Liknande förslag framförs i kommittémotionerna 2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 och 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 49.

Ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger och i storhushåll

Ett antal motioner tar upp obligatorisk ursprungsmärkning av kött och animaliska produkter på restauranger, bl.a. motionerna 2019/20:2317 av Johan Löfstrand m.fl. (S) och 2019/20:952 av Markus Wiechel (SD). Även Angelica Lundberg m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2019/20:606 yrkande 6 att ursprungsmärkning på menyer borde införas. Som konsument bör man ha rätt att veta vad man köper, även på restaurang. Det bör framgå redan av menyn vilket ursprung huvudingrediensen i maträtten har.

Enligt kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 50 bör det införas en obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger, i storhushåll och inom livsmedelsindustrin. Konsumenterna har rätt att veta varifrån maten de äter kommer, hur djuren vuxit upp och var fisken fångats. I yrkande 22 i samma motion anföras att kommuner och regioner på måltidsmenyerna ska uppge ursprungsland för de köttråvaror som använts. Även konsumenter som serveras mat inom offentlig verksamhet såsom skolor, vård och omsorg bör få information om matens ursprung.

Enligt motion 2019/20:1701 av Johnny Skalin (SD) bör det i gällande lagstiftning införas en tvingande skyldighet att informera om innehållet i maten på restauranger. För att stärka konsumenternas rättigheter att känna till

vad de konsumerar bör lagen ändras så att alla som hanterar livsmedel blir skyldiga att deklarerat vad det är de säljer i enlighet med gällande lagstiftning för livsmedel i övrigt.

Tidigare behandling och kompletterande information

Generellt om EU:s märkningsregler

Generella bestämmelser om information och märkning som gäller alla livsmedel finns huvudsakligen i förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (den s.k. informationsförordningen) samt i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:4) om livsmedelsinformation. I informationsförordningen finns bestämmelser om vad som är obligatorisk märkningsinformation. Enligt artikel 9.1 är det bl.a. ingrediensförteckning, livsmedlets beteckning, datum för minsta hållbarhet eller sista förbrukningsdag samt i vissa fall uppgift om ursprungsland eller härkomstplats.

Enligt artikel 44.1 b i förordningen får en medlemsstat nationellt föreskriva att ytterligare uppgifter ska vara obligatoriska att lämna för livsmedel som inte är färdigförpackade enligt vad som anges i artikel 9.1 och 10 i samma förordning. Sverige har föreskrivit att uppgift om livsmedlets beteckning ska lämnas på kundens begäran. Det finns inga hinder för att livsmedelsföretagare frivilligt anger information så länge påståendet är sant och inte anges på ett sådant sätt att det kan vilseleda konsumenten.

Om en medlemsstat vill föreskriva ytterligare obligatoriska uppgifter, utöver de uppgifter som anges i artikel 9.1 och 10 i informationsförordningen, för vissa typer eller kategorier av livsmedel måste detta anmälas till kommissionen. Medlemsstaten ska i förväg anmäla den planerade åtgärden och skälen för denna till kommissionen och de andra medlemsstaterna. De planerade åtgärderna får antas först tre månader efter anmälan förutsatt att kommissionen inte lämnar ett negativt yttrande. Medlemsstaten ska kunna motivera åtgärden med minst ett av följande skäl:

- skydd av folkhälsan
- skydd av konsumenterna
- förebyggande av bedrägeri
- skydd av industriella och kommersiella äganderätter, uppgifter om ursprung och registrerade ursprungs-beteckningar samt förebyggande av illojal konkurrens.

Märkning av livsmedel från länder med afrikansk svinpest

I kommissionens genomförandebeslut av den 9 oktober 2014 om djurhälsoåtgärder för att bekämpa afrikansk svinpest i vissa medlemsstater och om upphävande av genomförandebeslut 2014/178/EU fastställs djurhälsoåtgärder för att bekämpa afrikansk svinpest i medlemsstaterna. Kommissionen anför i beslutet att medlemsstaterna bör rikta sina informationsinsatser mot de

grupper som utgör den största risken att sprida smittan. Exempel på riskgrupper är internationella transportörer samt arbetskraft inom svinproduktion som reser till och från drabbade länder, liksom jägare och turister. Det finns krav på att medlemsländerna ska informera om riskerna för afrikansk svinpest utmed alla större vägar och kontrollstationer vid landsgränsen. De berörda medlemsstaterna ska också organisera och genomföra regelbundna informationskampanjer riktade till allmänheten för att främja och sprida information om bekämpningsåtgärderna i beslutet.

Enligt artikel 16 i genomförandebeslutet ska de berörda medlemsstaterna för att förhindra spridning av afrikansk svinpest se till att det färska kött samt de köttberedningar och köttprodukter som omfattas av vissa begränsningar förses med ett särskilt kontrollmärke.

Regeringen gav i maj 2019 Jordbruksverket i uppdrag att, i nära dialog med Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), bedöma och vid behov föreslå förebyggande åtgärder för att hindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest i Sverige. Den 31 oktober 2019 redovisades uppdraget i rapporten Uppdrag att bedöma behovet av förebyggande åtgärder för att hindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest i Sverige. I rapporten redovisas att spridningen av afrikansk svinpest i stor utsträckning påverkas av människors ageranden på olika sätt. En del i att minska risken för introduktion av afrikansk svinpest i Sverige är därför att påverka mänskligt agerande som ökar risken för smittspridning. Jordbruksverket lämnar förslag på olika typer av kommunikationsinsatser för att öka medvetenheten om smittrisker och därmed minska risken för introduktion och smittspridning. Ett antal kommunikations- och informationsinsatser har redan genomförts, bl.a. med medfinansiering av EU, och Jordbruksverket har tagit fram en kommunikationsplan för 2020 där olika åtgärder redan är igång.

Landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde den 28 januari 2020 som svar på fråga 2019/20:789 Kunskapen om afrikansk svinpest följande:

John Widegren har frågat mig om vilka åtgärder jag kommer att vidta för att upplysa och öka kunskapen om afrikansk svinpest och dess risker.

Afrikansk svinpest (ASF) har spridits inom EU sedan 2014 och finns i flera länder i östra Europa samt i Belgien. Smittan är också spridd i flera länder i Asien. ASF utgör ett allvarligt hot mot EU:s jordbruk och bekämpningen av ASF är en högt prioriterad fråga som kräver globala åtgärder och samverkan. Det globala engagemanget visade sig tydligt vid den högnivåkonferens som anordnades av EU-kommissionen i Berlin den 17 januari 2020, där man diskuterade framtidens grisköttsproduktion under hotet av ASF.

Smittspridning kan ske via direktkontakt mellan djur, eller genom indirekt överföring via till exempel personer, transportbilar, redskap med mera. Smittan kan även spridas genom matavfall då viruset kan överleva under långa perioder i kylt eller fryst kött och i icke värmebehandlade fläskprodukter. Då smittspridning genom indirekt kontakt utgör en potentiell risk så är åtgärder för att öka medvetenhet om ASF och risker för smittspridning en mycket viktig åtgärd för att minska risken för introduktion av smitta till Sverige. Ökad medvetenhet är också en av de åtgärder som EU-kommissionen lyfter upp som viktigast i kampen för att

kontrollera och förebygga sjukdomen. Inom EU finns redan pågående informationsinsatser och Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) har också under 2019 genomfört ett antal olika kommunikationsinsatser till olika målgrupper såsom jägare, grishållare, allmänhet och turister för att belysa vikten av biosäkerhet och hur det går att undvika riskbeteenden.

Regeringen gav i maj 2019 Jordbruksverket i uppdrag att, tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturvårdsverket, bedöma och vid behov föreslå förebyggande åtgärder för att hindra introduktion och spridning av ASF till Sverige. Uppdraget redovisades den 31 oktober 2019 och i rapporten finns förslag på olika typer av kommunikationsinsatser i syfte att öka medvetenheten om smittrisker, och som därmed kan minska risken för introduktion och smittspridning. Av rapporten framgår också att Jordbruksverket, som ansvarar för att leda och samordna det förebyggande och förberedande arbetet kopplat till ASF, har planerat att genomföra flera av de förebyggande informationsinsatserna under 2020. Regeringen analyserar nu rapporten avseende vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att hindra att ASF sprids till Sverige.

Det förebyggande arbetet mot ASF kräver samverkan och insatser från många olika aktörer i samhället och regeringen har stort förtroende för att alla bidrar och arbetar aktivt med denna viktiga fråga.

Märkning av antibiotika i livsmedel

När djur blir sjuka eller misstänks kunna smitta andra djur kan de behöva behandlas med läkemedel. Efter en sådan behandling får djuren inte slaktas och livsmedel, t.ex. mjölk, inte tas från djuren förrän efter en bestämd tid, en s.k. karenstid. Efter den perioden ska resterna i slaktkroppen eller i livsmedel vara borta eller mycket små.

För att skydda konsumenterna finns det regler för hur mycket rester som får finnas kvar i maten från ett visst läkemedel. Den mängd som får finnas kvar i köttet, mjölken, fisken eller honungen innebär ingen risk för hälsan. Samma regler gäller inom hela EU och för den mat som importeras till EU. Detta regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 470/2009 av den 6 maj 2009 om gemenskapsförfaranden för att fastställa gränsvärden för farmakologiskt verksamma ämnen i animaliska livsmedel samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 2377/90 och ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 726/2004.

Enligt information från Livsmedelsverket undersöker myndigheten varje år omkring 5 000 svenska prover från levande djur och livsmedel från djur. Proverna tas vid slakt samt i mjölk, ägg, fisk och honung för att analysera om det finns rester av läkemedel i livsmedlet. Den mat som säljs i Sverige innehåller enligt Livsmedelsverket inte några, eller extremt små mängder, antibiotikarester. Det beror på att reglerna är strikta för hur mycket antibiotika och andra läkemedelsrester som får finnas kvar i maten. Det gäller både svenska och importerade produkter och produkter från länder både inom och utom EU. De små antibiotikarester som hittas i mat innebär därför inte någon risk för hälsan.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) att antimikrobiell resistens (AMR) är en prioriterad fråga för den svenska regeringen och att en viktig del i arbetet för att bekämpa AMR är att minska användningen av antibiotika till djur. Sverige har kommit långt i det arbetet och är det land som har den lägsta försäljningen av antibiotika till livsmedelsproducerande djur inom EU. År 2018 såldes 10,0 ton antibiotika till djur, jämfört med 10,3 ton 2017. Sett i ett internationellt perspektiv är läget när det gäller förekomsten av antibiotikaresistens inom svensk djurhållning gynnsamt.

Vidare redovisas i budgetpropositionen att den svenska djurhållningen bygger på ett förebyggande djurhälso- och djurskyddsarbete för att hålla djuren friska och därmed hålla läkemedelsanvändningen nere. Sverige arbetar aktivt för att sprida detta synsätt också till andra länder. Den svenska modellen för ansvarsfull användning av antibiotika till djur har t.ex. fått stort genomslag i en ny EU-förordning, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG (för mer information om förordningen se nedan), där Sverige fått igenom skärpningar av regler för antibiotikaanvändning. Sverige bidrar också med viktig expertis på den internationella arenan genom aktivt deltagande i relevanta internationella organ som Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa (OIE), Världshälsoorganisationen (WHO), Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Codex Alimentarius (FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsprogram). På svenskt initiativ driver EU inom ramen för frihandelsavtalsförhandlingar samarbete om ansvarsfull användning av antibiotika i djurproduktionen. Sveriges framgångsrika arbete på AMR-området innebär, förutom den positiva effekten i form av minskad antibiotikaanvändning och ett relativt gott resistensläge, även en kvalitetsstämpel på svensk djurhållning och svenska livsmedel.

I december 2018 antog rådet Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG, här kallad förordningen om veterinärmedicinska läkemedel. Förordningen ska tillämpas fr.o.m. den 28 januari 2022.

Genom den nya förordningen blir det bl.a. förbjudet att rutinemässigt använda antibiotika, att använda antibiotika för att kompensera för brister i verksamheten och att ge antibiotika till grupper av friska djur i förebyggande syfte (s.k. profylax). Antibiotika kommer dock fortfarande att få användas förebyggande till enskilda djur eller ett begränsat antal djur i undantagsfall. Det införs också begränsningar i hur antibiotika får användas till friska djur i grupper där vissa djur är sjuka (s.k. metafylax). Vissa typer av antibiotika ska inte få användas alls till djur utan reserveras för behandling av människor.

Vidare blir det obligatoriskt för medlemsstaterna att samla in och rapportera data till den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA om försäljning och användning av antibiotika till djur. Förordningen innebär också att förbuden

mot användning av antibiotika som tillväxtbefrämjare och användning av antibiotika reserverad för behandling av människor även ska följas av tredjeländer som önskar exportera produkter av animaliskt ursprung till EU.

I september 2019 tillsatte regeringen en särskild utredare som ska göra en översyn av nuvarande lagstiftning om läkemedel för djur (dir. 2019:53). Syftet med översynen är att anpassa lagstiftningen till två nya EU-förordningar om veterinärmedicinska läkemedel och om foder som innehåller läkemedel. I kommittédirektiven lyfts fram att det är av särskild vikt att lagstiftningen säkerställer en fortsatt ansvarsfull användning av antibiotika och bekämpning av antibiotikaresistens. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2020.

Märkning av fiskprodukter

Enligt artikel 35.1 i förordning (EU) nr 1379/2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter är följande information obligatorisk på fisk som saluförs inom EU och som tillhandahålls till konsumenter:

- artens handelsbeteckning och dess vetenskapliga namn
- produktionsmetod
- det område där produkten fångats eller odlats och redskapskategori som använts för vildfångade arter
- om produkten är upptinad
- datum för minsta hållbarhet, när det är lämpligt.

Enligt artikel 39 i förordningen är det utöver de obligatoriska uppgifterna möjligt att komplettera konsumentinformationen med t.ex. miljöinformation och social eller etisk information. Denna frivilliga märkningsinformation förutsätter dock att den obligatoriska informationen får tillräckligt med utrymme och att de frivilliga uppgifterna kan bekräftas.

Kommissionen presenterade i juli 2016 en rapport om ett EU-miljömärkningssystem för fiskeri- och vattenbruksprodukter (COM(2016) 263). I rapporten analyserades möjligheterna att införa ett system för miljömärkning av fiskeri- och vattenbruksprodukter. Kommissionen föreslog följande tre alternativa vägar:

1. status quo
2. minimikrav på hållbarhetsargumenten fastställda på EU-nivå
3. inrättande av ett unionsomfattande miljömärke.

Vid ett expertgruppsmöte den 22 februari 2017 framförde kommissionen att man inte ansåg att det fanns något gehör för att gå vidare med förslaget om en gemensam miljömärkning på EU-nivå.

Ett alternativ till en gemensam miljömärkning på EU-nivå är komplett-erande nationell lagstiftning. Jordbruksverket bedömer dock att det kan bli svårt att få kommissionens godkännande för detta. I kommissionens

detaljerade utlåtande om Havs- och vattenmyndighetens förslag på föreskrift om spårbarhet fastslås att det inte är möjligt att införa ytterligare krav på information till konsumenten utöver vad som regleras i förordning (EU) nr 1379/2013, i synnerhet inte då informationen i fråga finns angiven i förteckningen över möjlig frivillig information.

Det finns en rad frivilliga miljömärkningar på marknaden. De vanligast förekommande miljömärkningarna för fiskeri- och vattenbruksprodukter i Sverige är Marine Stewardship Council (MSC), Krav och Aquaculture Stewardship Council (ASC). MSC är en internationell organisation som utformat standarder för uthålligt fiske samt för spårbarhet för fisk och skaldjur. Krav är en hållbarhetsmärkning för Sverige som omfattar jordbruksprodukter samt fiskeri- och vattenbruksprodukter. För Kravmärkt fisk som fångas i havet gäller bl.a. att fisken ska komma från hållbara bestånd. ASC är ett certifierings- och märkningsprogram för vattenbruksprodukter som garanterar att produkterna är producerade på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt. Enligt information från Jordbruksverket är det på den svenska marknaden i stort sett en förutsättning att produkten är miljömärkt för att kunna få marknadstillträde.

Den 1 januari 2019 skärptes reglerna för spårbarhet i fråga om fisk som används till livsmedel. De skärpta bestämmelserna utgår från EU-krav och syftar till att stärka kontrollen av fångsterna men även skydda konsumenternas intressen genom att informationen om fisken kan styrkas på ett bättre sätt. Bestämmelserna innebär att alla inblandade aktörer ska använda Havs- och vattenmyndighetens spårbarhetssystem. Alla aktörer som köper fisk direkt från en yrkesfiskare eller en fiskodlare ska dela in fisken i partier och lämna en elektronisk rapport till Havs- och vattenmyndigheten. Ett parti består förenklat uttryckt av en art, som är fiskad eller odlad på en plats och som tagits i land vid ett tillfälle. Det är sedan dessa partier som spåras fram till detaljhandelsledet genom att varje köpare och säljare lägger in information i spårbarhetssystemet. Datum för inköp och försäljning, geografiskt område, redskap, fartyg samt vem som köper fisken i nästa led är exempel på det som ska rapporteras in. Särskilt viktigt är att redovisa vilka partier som ingår när olika partier blandas. Kravet är sedan att aktören märker alla partier som säljs och i samband med detta rapporterar in försäljningen i spårbarhetssystemet.

Klimatmärkning av livsmedel

Regeringen har tagit fram en strategi för hållbar konsumtion som publicerades i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 18). Målet är att strategin ska bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Att underlätta för enskilda konsumenter att konsumera mer hållbart är en central del av strategin som fokuserar bl.a. på livsmedel.

När det gäller konsumtionens miljö- och klimatpåverkan anförde tidigare konsumentminister Per Bolund vid debatten av interpellation 2016/17:178 Konsumtionens miljö- och klimatpåverkan följande:

Konsumtionen av kött i Sverige och i världen har ökat under en längre tid, vilket medför en större påverkan på miljö och klimat. Som konsumenter kan vi bidra till minskad miljöpåverkan genom att göra miljösmarta matval. Hur kosten sätts samman är en viktig faktor; en annan är matsvinnet. Inom ramen för strategin för hållbar konsumtion avser regeringen bland annat att ge Konsumentverket i uppdrag att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster. Även den offentliga upphandlingen är betydelsefull när det gäller att styra mot hållbara livsmedel, vilket kommer till uttryck i den nationella upphandlingsstrategin och i uppdrag till Upphandlingsmyndigheten. Det kan också konstateras att förutsättningarna för att producera hållbara livsmedel är goda i Sverige och att vi har jämförelsevis höga miljö- och djurskyddsambitioner.

Den 9 mars 2017 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att inrätta ett forum för miljösmart konsumtion och att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster. Syftet är att stimulera till kunskapsutbyten och samarbeten för att på så vis öka kunskapen på området. Ett annat syfte är att främja åtgärder och att ge bättre förutsättningar för en miljömässigt hållbar konsumtion. Forumets uppdrag genomförs i samråd med bl.a. Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Energimyndigheten.

I regeringens proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet framhålls att informationen om livsmedel och måltider ska vara begriplig och lättillgänglig enligt gällande lagstiftning. Det ställs även långtgående krav på vad som måste finnas med i märkningen på förpackningarna. Märkningen måste vara korrekt och får inte vara vilseledande. För att kunna göra faktabaserade val mellan olika livsmedel behöver konsumenten vidare ha kunskap om vad olika slags livsmedelsinformation och symboler står för. Ur ett samhällsperspektiv är det också viktigt att alla konsumenter får en faktisk möjlighet att välja hälsosam och god mat som har producerats på ett hållbart sätt och att konsumenterna har tillgång till ett brett utbud. Konsumenterna ska känna sig trygga, ha förtroende för både myndigheter och företag och kunna lita på att alla livsmedel och måltider på marknaden är säkra. Regeringen anser att berörda myndigheter har en viktig roll i att presentera information om livsmedel, bra matvanor och fakta om produktionsförhållandena.

I betänkande 2016/17:MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige framförde utskottet i sitt ställningstagande bl.a. att Sverige även i fortsättningen ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet, och för att uppnå detta behövs ett fortsatt arbete med att förbättra den svenska livsmedelsproduktionen och konsumtionen ur ett miljö- och klimatperspektiv.

Regeringen anför i proposition 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan att det är viktigt att arbeta vidare med effektiva åtgärder för att ytterligare underlätta hållbara konsumtionsmönster. För att minska de utsläpp som privatkonsumtionen ger upphov till krävs ekonomiska incitament som gynnar klimatsmarta konsumtionsval på bekostnad av fossila alternativ. Det är angeläget att öka kunskapen om konsumtionens klimatpåverkan och därmed motivationen till ett ändrat konsumtionsmönster. I mars 2020 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att identifiera och

analysera hinder för väl fungerande marknader och för hållbar konsumtion. Regeringen anför att ett så heltäckande kunskapsunderlag som möjligt om hinder för väl fungerande marknader och för hållbar konsumtion underlättar överväganden om behovet av insatser på konsumentområdet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2021 (Fi2020/00945/KO).

Enligt förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket ska myndigheten bl.a. främja konsumenternas, särskilt barns och ungdomars, förutsättningar att göra medvetna val när det gäller hälsosam och säker mat och verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. På verkets webbplats kan man läsa mer om hur olika typer av mat belastar miljön på olika sätt och även om miljösmarta matval. För vissa utvalda livsmedel kan man bl.a. läsa om livsmedlens påverkan på klimatet, användning av växtskyddsmedel, påverkan på odlingslandskapet och på växt- och djurlivet samt övergödning.

SLU har tagit fram Mat-klimat-listan vars syfte är att sammanställa och tillgängliggöra klimatsiffror för livsmedelskategorier på hög nivå. Enligt SLU är tanken med Mat-klimat-listan att den ska användas för översiktliga beräkningar av växthusgasutsläpp från livsmedelskonsumtion från en verksamhet eller en viss typ av kosthållning. Mat-klimat-listan behandlar endast miljömålet Klimatpåverkan och ska, enligt SLU, inte användas som ensamt verktyg vid kostplanering. Det är nödvändigt att även beakta miljöaspekter såsom biologisk mångfald, användning av bekämpningsmedel och antibiotika samt andra aspekter såsom djurvälstånd och näringsinnehåll.

Rise har tagit fram en klimatdatabas som baseras på livscykelanalyser av mer än 750 livsmedel som representerar svensk livsmedelskonsumtion. Varje vara har fått ett klimattal som visar vilken klimatpåverkan varan har. Databasen är framtagen för att på ett faktabaserat men förenklat sätt sprida medvetenhet om olika råvarors klimatpåverkan. Det övergripande syftet med klimatdatabasen är att genom ökad kunskap minska klimatpåverkan från livsmedelskonsumtion och att i samarbete med olika aktörer i livsmedelskedjan bidra till en hållbar produktion. Enligt information från Rise har en dialog inletts med ett flertal relevanta myndigheter samt tidigare konsumentminister Per Bolund, för att utveckla klimatdatabasen till en öppen nationell databas som är tillgänglig för fler och på så sätt skapa ökad klimatnytta inom ramen för regeringens strategi för hållbar konsumtion.

Under kommissionens gemensamma forskningscentrums (Joint Research Centre, JRC) ledning arbetar Rise tillsammans med aktörer på nationell och internationell nivå på ett system som heter Product Environmental Footprint (PEF). Det är en metodik som bygger på en livscykelanalys och vars mål är att tillhandahålla ett gemensamt sätt att mäta miljöprestanda för varor och företag inom EU som vill marknadsföra sina produkter. Metoden är fortfarande under utveckling.

På nationell nivå pågår olika frivilliga initiativ med klimatmärkning av livsmedel. Bland annat har nätbutiken mat.se lanserat en klimatmärkning av

livsmedel som omfattar ca 3 000 matvaror. Klimatdatabasen har tagits fram i samarbete med Rise (se ovan). Även Världsnaturfonden (WWF) har tagit fram en matkalkylator som ett hjälpmedel för att förstå matens klimatpåverkan.

Ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger och i storhushåll

Enligt informationsförordningen ska uppgifter om ursprungsland eller härkomstplats anges på livsmedel om det skulle vara vilseledande att utelämnas sådana uppgifter. Dessutom ska uppgifter om den primära ingrediensen anges i de fall man uppger ett livsmedels ursprung eller härkomstplats och den primära ingrediensen inte har samma ursprung, t.ex. svenska köttbullar som innehåller kött från Tyskland. Härutöver finns särskilda bestämmelser om livsmedelsinformation om ursprung som rör vissa slags livsmedel i EU-förordningar och i Livsmedelsverkets föreskrifter.

Vidare finns det bestämmelser i informationsförordningen om vilken information som ska lämnas för livsmedel som inte är färdigförpackade. Livsmedel som serveras på restauranger eller i storhushåll tillhör kategorin livsmedel som erbjuds utan att vara färdigförpackade. Enligt artikel 44.1 a i förordningen är en uppgift om allergena ingredienser en uppgift som alltid ska lämnas. Enligt artikel 44.1 b i förordningen får en medlemsstat nationellt föreskriva att ytterligare uppgifter ska vara obligatoriska att lämna för livsmedel som inte är färdigförpackade enligt vad som anges i artikel 9.1 och 10 i samma förordning. Sverige har föreskrivit att uppgifter om livsmedlets beteckning ska lämnas på kundens begäran. Det finns inga hinder för att livsmedelsföretagare frivilligt anger ursprung så länge påståendet är sant och inte anges på ett sådant sätt att det kan vilseleda konsumenten.

Som nämnts tidigare måste det anmälas till kommissionen om en medlemsstat vill föreskriva ytterligare obligatoriska uppgifter, utöver de uppgifter som anges i artikel 9.1 och 10 i informationsförordningen, för vissa typer eller kategorier av livsmedel. Åtgärden måste kunna motiveras med t.ex. skydd av folkhälsan eller skydd av konsumenterna. För att införa obligatorisk uppgift om livsmedels ursprungsland eller härkomstplats krävs vidare att det finns ett bevisat samband mellan vissa kvaliteter hos livsmedlet och dess ursprung eller härkomst. Vid anmälan ska medlemsstaterna även redovisa belägg för att en majoritet av konsumenterna anser att uppgiften om ursprung eller härkomst är mycket viktig.

Den 12 juli 2018 gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska kunna göra en anmälan till kommissionen om nationella bestämmelser om obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger och i storhushåll enligt förordning (EU) nr 1169/2011. Uppdraget gavs i enlighet med januariavtalet i vilket det anges att regeringen ska stärka och öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket genom att bl.a. införa ursprungsmärkning av kött på restauranger och i storhushåll. Regeringen anförde i skälen till uppdraget att det finns ett stort intresse för mat bland svenska konsumenterna och för var maten, främst

kött, kommer ifrån samt att god information är en förutsättning för att konsumenten ska kunna göra medvetna och hållbara val. Uppdraget rapporterades till Regeringskansliet den 3 december 2018 (Obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restaurang och i storhushåll, dnr 2018/02382).

I Livsmedelsverkets redovisning av uppdraget framkom att de underlag som behövs för en anmälan till kommissionen är ett författningsförslag med tillhörande konsekvensbeskrivning, en redogörelse för de skäl som motiverar införandet, en konsumentundersökning som visar att en majoritet av konsumenterna anser att det är mycket viktigt med en uppgift om ursprung samt en redogörelse som visar sambandet mellan vissa kvaliteter och ursprung.

Finland anmälde till kommissionen i november 2017 ett förslag om nationella bestämmelser om krav på ursprungsmärkning av kött och fisk på restaurang. Kommissionen lämnade invändningar mot förslaget i januari och september 2018. Baserat på kommissionens invändningar anmälde Finland kompletteringar i juni och i oktober 2018 som bl.a. innebar att bestämmelserna inte längre omfattade fisk och att bestämmelserna begränsades till att gälla i två år. Kommissionen hade i januari 2019 inte längre några invändningar mot Finlands anmälan. De nya bestämmelserna om tillhandahållande av information om köttets ursprungsland trädde i kraft den 1 maj 2019 och gäller i två år.

Den 18 juli 2019 gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram underlag för en svensk anmälan till kommissionen om nationella bestämmelser om obligatorisk ursprungsinformation för kött på restauranger och i storhushåll. Utgångspunkten för uppdraget ska vara den analys av vilka underlag som behöver tas fram inför en anmälan till kommissionen som Livsmedelsverket redovisade i december 2018. Uppdraget har förlängts och ska nu redovisas till regeringen senast den 30 juni 2021.

Landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde den 13 mars 2019 som svar på fråga 2018/19:300 Ursprungsmärkning av kött följande:

Det finns ett stort intresse idag var maten kommer ifrån och vad den innehåller. God information är en förutsättning för att konsumenter ska kunna göra medvetna och hållbara val.

När det gäller förpackade livsmedel finns det idag tydliga bestämmelser för hur information om ursprungsland ska lämnas för bland annat olika köttslag och för fisk i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna. För livsmedel som tillhandahålls på restaurang och i storhushåll finns inga motsvarande krav. I dagsläget finns inga indikationer på att EU-kommissionen har för avsikt att föreslå obligatorisk ursprungsmärkning för fler produktgrupper än de som idag regleras inom EU.

Vill ett medlemsland införa nationella bestämmelser om obligatorisk ursprungsmärkning på produkter som idag inte regleras måste det anmälas till EU-kommissionen. Det är dock alltid möjligt att komplettera de obligatoriska bestämmelserna genom att frivilligt ange ytterligare information under förutsättning att den är korrekt och inte vilseledande, som t.ex. den frivilliga ursprungsmärkningen ”från Sverige”.

För regeringen är det viktigt att konsumenter ska ha samma möjligheter till information när de äter på restaurang som när de handlar i en livsmedelsbutik. I enlighet med den sakpolitiska överenskommelsen, januariavtalet som träffats mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, ska obligatorisk ursprungsmärkning på kött och fisk på restaurang och i storkök införas.

I syfte att stärka efterfrågan på svenska livsmedel har Livsmedelsföretagen, Svensk Dagligvaruhandel och Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) gemensamt startat Svenskmärkning AB. Märket med beteckningen Från Sverige ägs av Svenskmärkning AB, som utvecklar, förvaltar och kontrollerar användningen. Företag som vill märka sina produkter behöver godkännas av Svenskmärkning AB. För kött och charkuterier används i stället märket med beteckningen Kött från Sverige, och på mejerivaror används både märken med beteckningen Mjolk från Sverige och Från Sverige. För att få märka ett sammansatt livsmedel måste det innehålla minst 75 procent svenska råvaror. Om varan innehåller kött, ägg, mjölk, fågel, fisk eller skaldjur är det alltid utan undantag 100 procent svenskt. Med svenskt avses att produkten är odlad eller född och uppfödd, förädlad, förpackad och kontrollerad i Sverige. I dagsläget är ett fåtal restaurangkedjor och ett par enskilda restauranger anslutna till systemet.

Utskottets ställningstagande

Märkning av livsmedel från länder med afrikansk svinpest

Utskottet noterar att en ökad medvetenhet om afrikansk svinpest och dess smittspridning är en av de viktigaste åtgärderna för att kontrollera och förebygga sjukdomen. Det pågår ett intensivt informationsarbete i de medlemsländer som har drabbats av sjukdomen. Länderna ska enligt EU:s regelverk organisera och genomföra regelbundna informationskampanjer till allmänheten för att främja och sprida information om olika bekämpningsåtgärder som vidtas. Även i Sverige pågår ett informationsarbete till olika målgrupper för att hindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest till Sverige. Eftersom det pågår ett intensivt arbete på området anser utskottet att det i nuläget inte finns någon anledning att rikta ett tillkännagivande till regeringen. Motion 2019/20:598 (SD) yrkande 4 avstyrks således.

Märkning av antibiotika i livsmedel

Utskottet noterar att det finns tydliga bestämmelser som reglerar hur mycket rester av djurläkemedel, t.ex. antibiotika, som får finnas kvar i livsmedel. Den mängd som får finnas kvar innebär ingen risk för hälsan. Detta gäller såväl svenska som importerade livsmedel och livsmedel från länder såväl inom som utanför EU. Vidare noterar utskottet att Sverige arbetar aktivt för att sprida den svenska modellen för ansvarsfull användning av antibiotika till djur, vilket bl.a. fått genomslag i den nya EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel. I sammanhanget vill utskottet också framhålla att de svenska reglerna för användning av antibiotika till djur är mycket strikta, vilket innebär

att sannolikheten att svenska livsmedel innehåller antibiotika är mycket liten. Med det anförda avstyrks motion 2019/20:1865 (S).

Märkning av fiskprodukter

Utskottet noterar att det i nuvarande EU-regelverk inte finns några krav på att i konsumentinformationen om en fiskprodukt ange artens beståndssituation eller klimatpåverkan men att det däremot finns en möjlighet att lämna denna typ av information på produkten förutsatt att informationen är klar och otvetydig. Det finns en rad frivilliga miljömärkningar på området. Utskottet noterar att det enligt Jordbruksverket i stort sett är en förutsättning att produkten är miljömärkt för att kunna få marknadstillträde på den svenska marknaden. Vidare har reglerna för spårbarhet i fråga om fisk som används som livsmedel skärpts, vilket innebär att informationen om fisken kan styrkas på ett bättre sätt. Därmed finner utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion 2019/20:2747 (L) yrkande 7. Motionsyrkandet bör därför lämnas utan vidare åtgärd.

Klimatmärkning av livsmedel

Inledningsvis vill utskottet framhålla både regeringens strategi för hållbar konsumtion och livsmedelsstrategin. De båda strategiernas fokus är en hållbar konsumtion av livsmedel och att konsumenter ska ha en möjlighet att välja hälsosam och god mat som producerats på ett hållbart sätt. Utskottet anser att det är viktigt att den svenska livsmedelsproduktionen och konsumtionen fortsätter att förbättras ur miljö- och klimatperspektiv.

Vidare noterar utskottet att Livsmedelsverket på sin webbplats informerar om miljösmarta matval och om hur vissa livsmedel påverkar klimatet etc. SLU har tagit fram Mat-klimat-listan som sammanställer och gör klimatsiffror tillgängliga för olika livsmedelskategorier. Även Rise har tagit fram en klimatdatabas med mer än 750 livsmedel för att sprida medvetenhet om olika råvarors klimatpåverkan. I sammanhanget noterar utskottet att Rise har inlett en dialog med regeringen om att utveckla databasen till en öppen nationell databas inom ramen för regeringens strategi för hållbar konsumtion. I avvaktan på utfallet av detta arbete anser utskottet att motionerna 2019/20:3107 (C) yrkande 42, 2019/20:3258 (C) yrkande 41 och 2019/20:3264 (C) yrkande 49 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger och i storhushåll

Utskottet konstaterar att det enligt januariavtalet ska införas obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger och i storkök. Livsmedelsverket har analyserat vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska kunna göra en anmälan till kommissionen om nationella bestämmelser om obligatorisk ursprungsinformation för kött och fisk på restauranger och i storhushåll. Uppdraget redovisades i december 2018. Regeringen har därefter gett Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram de underlag som krävs för att göra

en anmälan till kommissionen om nationella bestämmelser om obligatorisk ursprungsinformation för kött på restauranger och i storhushåll. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021. Utskottet konstaterar att regeringen arbetar med det som föreslås i motionerna 2019/20:606 (SD) yrkande 6, 2019/20:952 (SD), 2019/20:1701 (SD), 2019/20:2317 (S) och 2019/20:2760 (KD) yrkandena 22 och 50. Mot denna bakgrund avstyrks dessa motionsyrkanden.

Vildsvinskött

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelverket för viltkött, om förenklad försäljning av vildsvinskött och om att tillgängliggöra vildsvinskött.

Jämför reservation 8 (SD), 9 (KD), 10 (M, SD, KD), 11 (M) och 12 (SD) samt särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 30 bör regelverket för vilthantering underlättas. Enligt yrkande 31 bör reglerna för försäljning av vildsvinskött förenklas. Reglerna för distribution bör revideras så att jägarna själva kan sälja sitt byte efter godkänd trikinprovtagning, till skillnad från i dag då vildsvinsköttet måste passera en vilthanteringsanläggning innan det säljs vidare eller bortskänks.

Även i kommittémotion 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 17 anförs att kravet på att vildsvinskött ska passera en vilthanteringsanläggning ska tas bort. Det finns i dag möjligheter för jägare att sälja kött från annat klövvilt direkt till konsumenter, en lokal butik eller en restaurang. Detsamma bör gälla för vildsvinskött. Det ska dock fortfarande vara krav på att köttet ska genomgå trikintest och att det ska vara tydligt spårbart varifrån viltet kommer.

Liknande förslag framförs i motion 2019/20:956 av Per Söderlund och Mikael Strandman (båda SD). För att stimulera ökad vildsvinsjakt bör kravet på att vildsvinskött ska gå via vilthanteringsanläggning utredas. Även i motion 2019/20:1024 av Helena Antoni (M) yrkande 1 lyfter motionären fram att för att öka incitamenten för vildsvinsjakt bör privatpersoner tillåtas att sälja vildsvinskött som inte gått via en vilthanteringsanläggning. Enligt motion 2019/20:2641 av Ann-Sofie Alm (M) bör det bli enklare och mer lönsamt att sälja vildsvinskött i syfte att minska problemen på landsbygden med en alltför stor vildsvinsstam.

Enligt kommittémotion 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13 bör försäljning av viltkött förenklas. Jägare bör få sälja mindre mängder vildsvinskött direkt till konsument, endast med krav att det är testat för trikiner och att jägaren kan visa upp ett intyg på att köttet testats för trikiner.

För att säkerställa att berörda jägare har nödvändig kunskap för en fortsatt hög livsmedelssäkerhet kan det finnas skäl att överväga om jägaren måste genomgå en viltundersökningsutbildning med ett avsnitt om trikiner för att få sälja vildsvinskött. Vidare bör lokala restauranger och näringsidkare enligt tysk modell få möjlighet att köpa viltkött direkt från jägare. Detta bör tillåtas förutsatt att köttet är testat där så krävs, och att jägare som i mindre skala önskar sälja direkt till näringsidkare och restauranger är registrerade hos den kommun där vilthanteringen sker för att på så vis möjliggöra förenklade kontroller.

I kommittémotion 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 anförs att regeringen bör verka för åtgärder som leder till ökad efterfrågan på svenskt vildsvinskött. Motionärerna vill att viltkött lyfts som en resurs i stället för att man pratar om köttet som en belastning. För att göra det möjligt behövs förenklade regler som underlättar möjligheterna att få ut viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger.

Även motion 2019/20:1023 av Åsa Coenraads (M) handlar om att förenkla handeln med vildsvinskött direkt mellan jägare och konsument. Liknande argument anförs i motionerna 2019/20:2026 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2, 2019/20:2173 av Lotta Finstorp (M) och 2019/20:2544 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4. I motion 2019/20:1024 av Helena Antoni (M) yrkande 3 efterfrågas en översyn av vildsvinsstammens förvaltning. Det är dags att se över regelverken och producera mer tidsenliga förslag för en långsiktigt hållbar förvaltning av vildsvinsstammen genom utökad möjlighet till försäljning av vildsvinskött. I motion 2019/20:1376 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S) anförs att de hinder som finns för att det miljövänliga vildsvinsköttet ska nå marknaden behöver undanröjas.

I kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 47 poängteras vikten av ett regelverk som underlättar småskalig beredning och försäljning av kött. Kött från vilt är en högvärdig proteinkälla med mycket låg negativ miljöpåverkan. Det är därför viktigt med ett regelverk som underlättar småskalig beredning och försäljning av kött.

Motionärerna i kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) vill öka tillgängligheten för att få fler att äta viltkött. Ökad kunskap om vilt som livsmedel är ett steg i rätt riktning för att kunna marknadsföra viltkött som hälsosam mat. Att äta vilt ska vara en självklarhet och inte som i dag ett exotiskt inslag. Regeringen bör därför inleda arbetet med att förändra attityderna och marknadsföra vilt som en resurs (yrkande 29).

I kommittémotion 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 14 framhålls att regeringen bör verka för fler inlämningsställen och vilt-hanteringsanläggningar. För att det ska vara möjligt att på ett bra sätt få ut mer viltkött till konsumentledet behövs en högre kapacitet för bl.a. trikintestning och slakt.

Även i motion 2019/20:1024 av Helena Antoni (M) tas frågan om fler vilthanteringsanläggningar upp, och enligt yrkande 2 bör regelverket för

vilthanteringsanläggningar ses över i syfte att underlätta för fler att etablera sig.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) gör regeringen bedömningen att produktion av vilt och renkött kan bidra till tillväxt i livsmedelskedjan och att möjligheten till avsättning bör underlättas.

I samband med behandlingen av propositionen om livsmedelsstrategin tillkännagav riksdagen för regeringen att reglerna måste förenklas för att underlätta avsättning av viltkött (bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Vidare framgår det av utskottets betänkande att en sådan förenkling bör leda till att möjligheterna att leverera viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger underlättas. Samtidigt konstaterades det att regelverket måste utformas så att de viltprodukter som når konsumenten måste hålla lika hög livsmedelssäkerhet oavsett distributionssätt. Utskottet anförde även att det är av stor vikt att konsumenternas förtroende för viltprodukter inte äventyras.

Av Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (skr. 2019/20:75) framgår att tillkännagivandet inte är slutbehandlat. Regeringen anför att Livsmedelsverket är ansvarig myndighet för frågor om säkra livsmedel och central myndighet för den offentliga livsmedelskontrollen i landet. Livsmedelsverket får enligt livsmedelsförordningen (2006:813) meddela de föreskrifter och fatta de beslut som behövs som komplettering till de bestämmelser som tas fram gemensamt inom EU. Livsmedelsverket har därmed bemyndigats att ta fram bestämmelser om offentlig livsmedelskontroll av viltkött. När det gäller bestämmelser om försäljning av icke trikinbärande vilt innebär det att enskilda jägare har goda möjligheter att avyttra viltkött direkt till konsument eller detaljhandel. Regeringen gav i juli 2018 i uppdrag åt Livsmedelsverket att analysera möjligheten till och lämna förslag på förenklade förfaranden för avsättning av vildsvinskött på marknaden. I uppdraget ingick att bedöma vilka volymer av vildsvinskött som kan göras tillgängliga på marknaden med de föreslagna åtgärderna samt kostnaderna för dessa åtgärder. Uppdraget redovisades den 16 december 2019.

Vidare redovisas i skrivelsen att för att underlätta utveckling på området har Jordbruksverket via landsbygdsprogrammet utlyst projektmedel, 6 miljoner kronor, till ett antal projekt som ska främja svenskt vilt som lokal livsmedelsresurs och stärka viltkedjan från natur till konsument. Projekten pågick 2018 och 2019 och omfattade bl.a. sådana marknadsåtgärder som riksdagen tar upp i tillkännagivandet.

Som nämns ovan redovisade Livsmedelsverket i december 2019 regeringsuppdraget om förenklade förfaranden för avsättning av svenskt vildsvinskött i rapporten Avsättning av svenskt vildsvinskött (dnr 2018/02334). I rapporten redovisar Livsmedelsverket ett antal olika åtgärder för att en ökad mängd vildsvinskött ska kunna nå konsumenterna, bl.a. att ta fram ny nationell lagstiftning om att jägare med tillstånd ska kunna överlämna

små mängder vildsvinskött direkt till konsument och små mängder vildsvin med pålsen på till en lokal detaljhandelsanläggning, att se över befintlig vägledning för jägarens direkta leveranser av små mängder vilt till konsument eller till en detaljhandelsanläggning som levererar direkt till konsument samt att undersöka förutsättningar för att skapa ett samlat digitalt system som erbjuder alla aktörer längs hela kedjan en möjlighet att dokumentera sina aktiviteter för bibehållen spårbarhet med låg administrativ börda.

I del 2 av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin som täcker perioden 2020–2025 redovisas att ett kraftfullt vildsvinspaket skulle tas fram under början av 2020. Regeringen avsatte 13 miljoner kronor till Jordbruksverket för genomförande av ett vildsvinspaket under 2020. För 2021–2025 beräknas 9 miljoner kronor årligen för åtgärden.

Den 9 april 2020 beslutade regeringen om ett antal uppdrag till olika myndigheter för att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin. Jordbruksverket har fått i uppdrag att

- under 2020 utlysa medel för åtgärder som bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter. Jordbruksverket får använda 7 miljoner kronor under 2020 för att genomföra åtgärden, varav 1 miljon kronor öronmärks för åtgärder mot den offentliga sektorn.
- under 2020 stödja arbetet med att vidareutveckla smittskyddsprogrammet Smittsäkrad besättning gris. Syftet är att stärka tamgrisbesättningarnas generella smittskydd med särskilt fokus på skyddet mot afrikansk svinpest.
- utlysa medel 2021–2025 för åtgärder som bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter inom den offentliga sektorn. Satsningarna kan innebära att sprida information om potentialen för vildsvinskött i den offentliga sektorn och möjligheter till upphandling av vildsvinskött.
- årligen under 2021–2025 fortsätta att fördela medel för att vidareutveckla smittskyddsprogrammet Smittsäkrad besättning gris.
- under 2025 genomföra en utvärdering av alla åtgärder som varit en del av vildsvinspaketet. Jordbruksverket ska redovisa utvärderingen senast den 28 februari 2026.

En redovisning av uppdragets genomförande och en ekonomisk redovisning per åtgärd ska lämnas till regeringen och Tillväxtverket (samordnande myndighet för livsmedelsstrategin) senast den 28 februari varje år fr.o.m. 2021. En slutredovisning av uppdraget och en ekonomisk redovisning per åtgärd ska lämnas till regeringen och Tillväxtverket senast den 28 februari 2026.

Även Livsmedelsverket har inom ramen för vildsvinspaketet fått ett antal uppdrag att genomföra 2020–2022. Följande åtgärder ingår:

- Myndigheten ska utreda och lämna förslag på ett system för hantering av subventioner i fråga om vildsvin för trikinanalyser, cesumanalyser och hantering av riskavfall. Uppdraget ska genomföras i samarbete med Jordbruksverket och redovisas senast den 1 december 2020.

- Livsmedelsverket ska även ta fram underlag för en svensk anmälan till kommissionen om nationella bestämmelser som möjliggör för jägare att överlämna små mängder vildsvinskött direkt till konsument och små mängder vildsvin med päls till lokala detaljhandelsanläggningar. I uppdraget ingår att lämna förslag på såväl förordningsändringar som nya föreskrifter. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2021.
- Livsmedelsverket ska revidera vägledande information för jägares direkta leverans av små mängder utifrån de nya bestämmelserna som möjliggör jägarens leverans av små mängder vildsvinskött till konsument och små mängder vildsvin med päls till lokala detaljhandelsanläggningar. Myndigheten ska även ta fram ny vägledande information till kommunala kontrollmyndigheter om detaljhandelsanläggningar och till länsstyrelserna om uppsamlingscentraler.
- Livsmedelsverket ska genomföra informationsinsatser för företag, i synnerhet lokala detaljhandelsanläggningar som hanterar vilt, om den nya lagstiftningen och vägledning om små mängder vildsvinskött.
- Livsmedelsverket ska stödja branschen i att uppdatera befintliga branschriktlinjer för vilthanteringsanläggningar och att ta fram nya för de lokala detaljhandelsanläggningarna.

En slutredovisning av hela uppdraget och en ekonomisk redovisning per åtgärd ska lämnas till regeringen och Tillväxtverket senast den 28 februari 2023.

Regeringen har även gett SVA i uppdrag att utreda förutsättningarna att skapa ett samlat digitalt system för spårbarhet av vildsvinskött under 2020–2021 inom ramen för livsmedelsstrategin. Det digitala systemet ska medföra att spårbarheten upprätthålls för varje skjutet vildsvin, från jägare till konsument. Informationen ska göras tillgänglig för konsument. En delredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 28 februari 2021. En slutredovisning av uppdraget och en ekonomisk redovisning ska lämnas till regeringen och Tillväxtverket senast den 28 februari 2022.

Slutligen har regeringen gett länsstyrelserna i uppdrag att vidta ett antal åtgärder inom ramen för det s.k. vildsvinspaketet under 2020–2022. Följande åtgärder ingår:

- Länsstyrelsen i Kronobergs län ska under 2020 anpassa det befintliga it-systemet för primärproducenter (Primör) för att även inkludera jägare som får leverera små mängder vildsvinskött direkt till konsument. Arbetet ska koordineras med Livsmedelsverkets föreskriftsarbete. Länsstyrelsen får 1 miljon kronor för att genomföra åtgärden.
- Länsstyrelserna ska göra en nationell kartläggning av befintliga uppsamlingscentraler som kan användas för tillfällig förvaring av fällt vilt i väntan på vidare transport till en vilthanteringsanläggning. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna arbetet och redovisa kartläggningen senast den 1 mars 2021.
- Länsstyrelserna i Blekinge län, Dalarnas län, Gotlands län, Gävleborgs län, Hallands län, Jönköpings län, Kalmar län, Kronobergs län, Skåne län,

Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Värmlands län, Västmanlands län, Västra Götalands län, Örebro län och Östergötlands län ska under 2021, utifrån Naturvårdsverkets revidering av den nationella förvaltningsplanen för vildsvin, revidera de regionala förvaltningsplanerna för vildsvin. Arbetet ska samordnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län. De regionala förvaltningsplanerna ska ha tydliga regionala målsättningar för vildsvinsförvaltningen. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen av förvaltningsplanerna till regeringen senast den 31 januari 2022.

- Länsstyrelsen i Kronobergs län ska under 2022 verka för att jägare som vill leverera små mängder vildsvinskött direkt till konsumenter registrerar sig i Primör och att registret hålls uppdaterat.

En slutredovisning av uppdraget och en ekonomisk redovisning per åtgärd ska lämnas till regeringen och Tillväxtverket (samordnande myndighet för livsmedelsstrategin) senast den 28 februari 2023.

Regeringen anslår årligen medel för att sänka kostnaderna för den offentliga kontrollen vid alla slakterier och vilthanteringsanläggningar. Delar av dessa medel används för att finansiera kostnader för godkännandeprövning av nya småskaliga slakterier och vilthanteringsanläggningar. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) tilldelades Livsmedelsverket särskilda anslagsmedel om drygt 107 miljoner kronor för att sätta ned kontrollavgifterna för slakterier och vilthanteringsanläggningar. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2019/20:MJU2, rskr. 2019/20:112).

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2019 framgår att myndigheten 2019 tilldelades drygt 107 miljoner kronor för att sätta ned kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar. Medlen medgav att avgifterna för slakterier och vilthanteringsanläggningar med en planerad slakt under 200 ton per år sattes ned till EU:s miniminivå. För slakterier med en planerad slakt över 200 ton per år ledde nedsättningen till en avgiftsnivå motsvarande 1,915 gånger miniminivån. Nedsättningen innebar att anläggningarna betalade en lägre avgift än den faktiska kostnaden för kontrollen.

Livsmedelsverket har ett uppdrag att effektivisera och modernisera den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar under perioden 2018–2020. Myndigheten har även i uppdrag att utreda och införa ett nytt avgiftssystem för den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar som bl.a. ska underlätta för småskaliga slakterier. För mer information om dessa uppdrag, se avsnittet om livsmedelskontroll.

Utskottets ställningstagande

I likhet med vad utskottet konstaterat vid flera tidigare tillfällen är utskottets bedömning att den tillväxtpotential som finns på marknaden för svenskt vilt bör tas till vara och möjligheten till avsättning förbättras. Riksdagen har vid behandlingen av livsmedelsstrategin riktat ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd. Utskottet vill därför framhålla att det är positivt att

regeringen har presenterat ett kraftfullt vildsvinspaket åtföljt av en finansiering av de olika åtgärderna. Paketet handlar både om att öka efterfrågan på vildsvinskött och om åtgärder för att underlätta avsättningen av vildsvinskött på marknaden med bibehållen hög livsmedelssäkerhet. Utskottet noterar att även förvaringskapaciteten för fällda vildsvin omfattas av åtgärderna. Utskottet välkomnar vildsvinspaketet och ser fram emot resultatet av dessa åtgärder. Utskottets förhoppning är att paketet kommer att leda till bättre förvaltning av vildsvinstammen samtidigt som efterfrågan på ett klimatsmart kött ökar och avsättningen på marknaden underlättas.

När det gäller regelverket för viltkött anser utskottet därmed att motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 30 och 2019/20:2760 (KD) yrkande 47 kan anses vara tillgodosedda. Utskottet anser att detsamma gäller frågan om förenklad försäljning av vildsvinskött, och därmed avstyrks motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 31, 2019/20:956 (SD), 2019/20:1023 (M), 2019/20:1024 (M) yrkandena 1 och 3, 2019/20:1376 (S), 2019/20:2026 (M) yrkande 2, 2019/20:2173 (M), 2019/20:2554 (M) yrkande 4, 2019/20:2641 (M), 2019/20:2668 (M) yrkande 13, 2019/20:2774 (KD) yrkande 17 och 2019/20:3257 (C) yrkande 19. Även frågan om att tillgängliggöra vildsvinskött får anses tillgodosedd, och motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 29, 2019/20:1024 (M) yrkande 2 och 2019/20:2668 (M) yrkande 14 avstyrks således.

Tillgängliggöra ekologiska produkter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att tillgängliggöra ekologiska produkter.

Motionen

Enligt motion 2019/20:1231 av Magnus Manhammar (S) bör regeringen se över möjligheten att göra ekologiska produkter tillgängliga för fler. Eftersom priset på ekologiska produkter ofta är högre gör det att alla inte har råd att köpa ekologiskt. Regeringen bör se över möjligheten att på något sätt subventionera ekologiska produkter för att göra dem tillgängliga för fler.

Kompletterande uppgifter

Livsmedelsstrategin och dess handlingsplan innehåller satsningar på produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel. Regeringens uppsatta inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion innebär att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter

2030. Denna inriktning ligger fast i del 2 av livsmedelsstrategins handlingsplan som gäller för perioden 2020–2025. Handlingsplanen innehåller satsningar på 122 miljarder kronor årligen t.o.m. 2025, och dessutom görs ytterligare satsningar på totalt 114 miljarder kronor under 2020.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisas att konsumenternas efterfrågan på ekologisk mat har ökat kraftigt under de senaste åren. Marknaden bedömer att ökningen kommer att fortsätta flera år framöver. Den ekologiska produktionen har dock inte ökat i takt med efterfrågan. En särskilt viktig åtgärd för att öka den ekologiska produktionen är ersättningsarna för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet för programperioden 2014–2020.

Den ekologiska livsmedelsförsäljningen ökade med 10 procent, motsvarande 2,5 miljarder kronor, till 27,9 miljarder kronor 2017 jämfört med 2016. Av sålda livsmedel 2017 var 9,3 procent ekologiska. Den ekologiska livsmedelsförsäljningen har fortsatt att öka även inom offentlig marknad, med 15 procent under 2017.

Den 28 februari 2018 presenterade Jordbruksverket ett förslag till en åtgärdsplan för att öka produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel. Åtgärdsplanen innehåller etappmål och åtgärder som syftar till att nå regeringens uppsatta inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion. När det gäller den privata handeln och restauranger föreslås bl.a. tydligare och enklare regler för att kommunicera med konsumenterna. Den 26 april 2018 beslutade regeringen att tilldela Jordbruksverket totalt 50 miljarder kronor för att vidta ett antal åtgärder som återfinns i förslaget till åtgärdsplan. Näringslivet och berörda aktörer ska ges en aktiv och central roll i valet av åtgärder.

I juli 2018 utlyste Jordbruksverket, inom ramen för åtgärdsplanen, 26 miljarder kronor för åtta åtgärder som ska främja produktion och konsumtion av ekologiska livsmedel. Projekt som Jordbruksverket utlyste var bl.a. att genomföra en informationskampanj för att höja kunskapen om ekologiska livsmedel i restaurangsektorn, att ta fram marknadsinformation om ekologiska livsmedel och att skapa och förvalta en informativ webbportal om ekologisk produktion och ekologiska livsmedel.

I den andra utlysningen i oktober 2018 om försöks- och utvecklingsprojekt beviljade Jordbruksverket tio ansökningar som omfattade ca 6 miljarder kronor. Jordbruksverket fördelar varje år pengar till försöks- och utvecklingsprojekt för ekologisk produktion. Syftet med projekten är att ge tillämpad kunskap inom områdena djurhälsa, djurhållning, trädgård och växtodling i ekologiskt lantbruk. För försöks- och utvecklingsprojekten för 2019 fanns en särskild satsning inom ekologisk produktion för att öka den ekologiska produktionen och konsumtionen. Prioriteringarna för projekten har hämtats från Jordbruksverkets åtgärdsplan för att öka produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel.

Landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde den 23 augusti 2019 i sitt svar på fråga 2018/19:881 Målen om ekologisk odling och konsumtion följande om målen för produktion och offentlig konsumtion av ekologiska livsmedel:

Konsumenternas efterfrågan på ekologisk mat har ökat kraftigt under de senaste åren. Ekologisk mat utgör ett viktigt produktsegment för såväl inhemsk konsumtion som export. Även livsmedel med lokalt eller svenskt ursprung har fått ökad uppmärksamhet under senare tid och enligt en färsk rapport från Jordbruksverket ökar nu marknadsandelarna varaktigt för svenskt kött. Det är glädjande och ligger i linje med Livsmedelsstrategins mål om en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelskedja där produktionen ökar och möter efterfrågan på såväl konventionell som ekologisk mat. Regeringen står också bakom de mål som tidigare beslutats. Den nuvarande handlingsplanen för Livsmedelsstrategin gäller fram till 2019 och regeringen bereder för närvarande det förslag till ny handlingsplan som Jordbruksverket och Tillväxtverket har lämnat till regeringen. Jag följer också noga Jordbruksverkets pågående uppdrag att under åren 2018–2020 vidta lämpliga åtgärder för att regeringens mål för ekologisk produktion och konsumtion ska nås.

Arbetet med att utforma ersättningar för lantbrukets miljö- och klimatåtgärder i den kommande programperioden för den gemensamma jordbrukspolitiken har precis påbörjats och det är därför för tidigt att svara på frågan om framtida ersättningar.

Jag är stolt över det miljö- och klimatarbete som svenska lantbrukare genomför och jag tror på framtiden för svensk livsmedelsproduktion.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att livsmedelsstrategin och dess handlingsplan innehåller satsningar på både produktion och konsumtion av ekologiska livsmedel. Efterfrågan på ekologisk mat har ökat och förutspås fortsätta att öka flera år framöver. Det är positivt att regeringen möter denna efterfrågan och att Jordbruksverkets åtgärdsplan för att öka produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel genomförs. Eftersom arbete pågår med att öka både produktionen och konsumtionen av ekologiska livsmedel ser utskottet ingen anledning att tillmötesgå motion 2019/20:1231 (S). Motionen avstyrks.

Nya livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insekter som föda och om en översyn av lagar och regler som minskar nya livsmedels konkurrenskraft.

Motionen

Enligt motion 2019/20:2443 av Lorentz Tovatt (MP) yrkande 1 ska Sverige ta en aktiv roll i att driva på för legalisering av insekter som föda. I yrkande 2 anförs att det behövs en generell översyn av lagar och regler som minskar nya

livsmedels konkurrenskraft. För att snabba på och underlätta processen samt för att på sikt kunna göra fler arter lagliga att äta bör Sverige ha en proaktiv och pådrivande roll i godkännandet av nya livsmedel. Vidare behövs en större översyn av de regler och lagar som påverkar nya livsmedel då mycket av befintlig lagstiftning, både på nationell nivå och i EU, bygger på det vi traditionellt räknat som föda.

Kompletterande uppgifter

Nya livsmedel är ett begrepp i livsmedelslagstiftningen för livsmedel och livsmedelsingredienser som inte ätits i någon större utsträckning inom EU före den 15 maj 1997. Sådana livsmedel måste riskvärderas och godkännas av kommissionen innan de får börja säljas inom EU. Syftet är att skydda folkhälsan genom att kontrollera att livsmedlen är säkra innan de får släppas ut på marknaden. De nya livsmedel som riskvärderats och bedömts vara säkra godkänns, och godkännandet gäller för hela EU. I besluten anges för vilka användningsområden och i vilka doser livsmedlet är godkänt.

Nya livsmedel reglerades tidigare av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 av den 27 januari 1997 om nya livsmedel och nya livsmedelsingredienser. Den förordningen ersattes dock den 1 januari 2018 av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2015/2283 av den 25 november 2015 om nya livsmedel. Syftet med den nya förordningen är att effektivisera godkännandeprocessen samtidigt som en hög säkerhetsnivå behålls. Den nya förordningen bygger på samma principer som den nuvarande, men förtydliganden har gjorts och olika administrativa förfaranden har ändrats. Den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) kommer bl.a. att genomföra riskvärderingarna i stället för medlemsstaterna. Vidare införs vissa särskilda bestämmelser för s.k. traditionella livsmedel från tredjeländer och det regleras att alla nya livsmedel som godkänts ska finnas i ett EU-gemensamt register.

I oktober 2015 publicerade Efsa en riskprofil om riskerna med användning av insekter som foder och livsmedel där bl.a. flera risker med insekter som livsmedel uppmärksammades. Man framhöll att riskerna varierar betydligt mellan olika insektsarter och hur de har producerats. Det är därför inte möjligt att göra en generell riskvärdering av insekter som livsmedel, utan de måste vara artspecifika. Faror som togs upp var bl.a. sjukdomsframkallande bakterier, naturliga toxiska ämnen, tungmetaller och allergier. Efsa noterade även att ytterligare forskning behövs på området. Riskprofilen ligger till grund för kommissionens bedömningar om insekter som livsmedel.

Enligt Livsmedelsverket har flera insektsarter funnits länge på EU:s inre marknad men inga företag eller myndigheter har kunnat visa i vilken omfattning insekter har sålts eller konsumerats som livsmedel inom EU. Enligt kommissionen är därför alla insektsarter att betrakta som nya livsmedel. Varje enskild insektsart måste således genomgå en riskbedömning och godkännas innan den får släppas ut på marknaden som livsmedel.

Några länder inom EU (bl.a. Danmark, Finland, Belgien, Holland och Storbritannien) tolkade den tidigare förordningen om nya livsmedel som att insekter inte omfattades av lagstiftningen och har därför tillåtit försäljning utan särskilt godkännande. De omfattas för närvarande av övergångsbestämmelser och får fortsätta sälja insekter under vissa omständigheter fram tills beslut tas om godkännande eller icke-godkännande av en insektsart. Sverige har alltid tolkat lagstiftningen om nya livsmedel som att insekter omfattas, så Sverige är under övergångsperioden i ett annat rättsligt läge än våra nordiska grannar.

Enligt information från Livsmedelsverket behandlas för närvarande ett antal ansökningar om godkännande av olika insektsarter som nya livsmedel på EU-nivå. Ansökningarna har kommit olika långt. De första bedöms vara färdigbehandlade av Efsa under 2020. Skulle Efsa bedöma bevisen för att en insektsart är säker att äta som tillräckliga har kommissionen sedan sju månader på sig att ta ställning till om arten ska godkännas eller inte. Ett sådant beslut kan inte väntas förrän tidigast 2021.

Enligt Livsmedelsverket är det mer lagstiftning som måste vara på plats innan en ny insektsart får säljas som livsmedel. Kommissionen arbetar just nu med att se över förordning (EG) nr 853/2004 om särskilda hygienregler för livsmedel med animaliskt ursprung, förordning (EG) nr 2073/2005 om mikrobiologiska kriterier för livsmedel och importlagstiftningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att syftet med att riskvärdera och förhandspröva nya typer av livsmedel såsom insekter är att säkerställa att de är säkra för konsumtion. Genom EU-förordningen om nya livsmedel, som trädde i kraft den 1 januari 2018, har godkännandeprocessen för dessa livsmedel effektiviserats. Utskottet noterar att ett antal ansökningar om godkännande av olika insektsarter som nya livsmedel just nu prövas på EU-nivå. Utskottet följer frågan om ett framtida ökat användande av alternativa födoämnen, varav insekter kan vara ett, med stort intresse. Mot bakgrund av det arbete som pågår föreslås ingen åtgärd med anledning av motion 2019/20:2443 (MP) yrkandena 1 och 2. Motionen avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.
Jämför särskilt yttrande 2 (M), 3 (SD), 4 (C) och 5 (KD).

Utskottets ställningstagande

I ett antal motioner från allmänna motionstiden 2019/20 har det väckts förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat

tidigare under valperioden, i betänkande 2018/19:MJU12 Livsmedelspolitik, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet ser inte någon anledning att nu göra en annan bedömning av de motionsyrkanden som tas upp i bilaga 3 och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. Testköp under dold identitet, punkt 2 (M)

av Helena Antoni (M), Karin Enström (M) och Lotta Finstorp (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3570 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Moderaterna är positiva till ambitionen i propositionen att effektivisera tillsynen enligt miljöbalken och att propositionen innehåller förslag som ska leda till att tillsynen blir mer likvärdig i hela landet genom att länsstyrelserna ska ha rätt att förelägga en kommun som har brister i sitt tillsynsuppdrag att rätta till dessa. Vi konstaterar dock att mer måste göras för att stärka likvärdigheten i tillsynen i hela landet.

Ambitionen att effektivisera tillsynen enligt miljöbalken måste överensstämma med en myndighetsutövning som sker på ett konsekvent och förutsebart sätt. Vi vill av den anledningen understryka att s.k. testköp under dold identitet, vilket föreslås tillåtas för kemiska produkter och biotekniska organismer och varor, bara ska få användas i undantagsfall av tillsynsmyndigheten för att kontrollera att reglerna följs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur ett testköp ska göras och av dessa ska det framgå

- att testköp enbart i undantagsfall får användas för att kontrollera att reglerna följs. Testköp är en åtgärd som endast får användas när andra alternativ är uttömda. I regel ska kontrollmyndigheterna använda sig av de möjligheter som redan står till deras förfogande i tillsynsarbetet, inklusive beställningar och inköp av produkter och varor i myndighetens namn. Det innebär att ett testköp bara kan genomföras efter att tillsynsmyndigheten har använt ett öppet köp, och alla andra öppna tillsynsformer, som kontrollverktyg.
- att testköp endast får användas om det rör sig om en identifierad direkt fara som går att härleda till en specifik produkt eller vara. Testköp ska alltså inte få användas för att en viss produkt- och/eller varugrupp kan tänkas utgöra en fara.

I regel ska kontrollmyndigheterna använda sig av de möjligheter som redan står till deras förfogande i tillsynsarbetet. Att myndigheter arbetar under dold identitet är ett stort avsteg från principen om att myndigheter ska arbeta under öppna former som är iakttagbara för medborgarna. Det måste därför finnas väl genomarbetade kontrollmekanismer på plats för att minimera risken att tillsynsmyndigheter använder sig av möjligheten på ett felaktigt sätt.

2. Offentlig upphandling, punkt 3 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 32 och
avslår motionerna
2019/20:1013 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:2229 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Viltkött innehåller många mineraler och är klimatsmart mat. Djuren betar i naturen utan att ha transporterats. Köttet är magert och proteinrikt. Viltkött är fritt från antibiotika och andra främmande tillsatser och är det mest miljövänliga kött vi kan äta. Vilda djur föds fria, lever fria i naturen och väljer själva vad de äter. Dessa djurs kött är ekologiskt i ordets rätta bemärkelse. Med anledning av detta bör regeringen verka för att förmå kommunerna att köpa in och servera viltkött i skolor och på äldreboenden.

3. Livsmedelskontroll, punkt 4 (M, SD)

av Helena Antoni (M), Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 29.

Ställningstagande

Slakteri- och vilthanteringsanläggningar ska betala en avgift till Livsmedelsverket för offentlig kontroll. Sverige har några av Europas högsta avgifter för köttkontroll. Detta innebär en klar konkurrensnackdel. Livsmedelsverket behöver effektivisera sin verksamhet, men det behövs också ett riktat stöd för att avgifterna ska bli lägre för enskilda lantbrukare och ligga på en nivå närmare europeiska konkurrenters.

4. Märkning av livsmedel från länder med afrikansk svinpest, punkt 5 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:598 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Den afrikanska svinpesten sprider sig inom EU, och flera medlemsstater har drabbats. Virusets angriper både vildsvin och tamgrisar och orsakar stora problem för grisnäringen i de länder där sjukdomen finns. Sjukdomen är mycket smittsam och kan bl.a. spridas via animaliska livsmedel som slängs i naturen och som sedan äts av vildsvin. Utbrott av andra sjukdomar har också skett efter slarvig hantering av livsmedel, t.ex. mul- och klövsjuka. Med tanke på de stora konsekvenserna är det rimligt med ett krav på informativ märkning om vad man ska undvika för att inte sprida smitta på produkter av gris från de länder där sjukdomen finns i dag. Det minskar risken för att någon på grund av oförstånd sprider smittan till nya länder. Regeringen bör verka inom EU för att regler om en sådan märkning kommer på plats.

5. Märkning av fiskprodukter, punkt 7 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2747 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Inom ramen för januariavtalet har Liberalerna enats med Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet om ett antal åtgärder för att utveckla det hållbara fisket. Utöver det som genomförs som en följd av januariavtalet är det viktigt att konsumenten kan bidra till ett mer hållbart fiske och vattenbruk genom att göra medvetna val vid köp av fisk och skaldjur. Liberalerna välkomnar tydlig och enkel märkning, som visar att fisket bedrivs på ett hållbart sätt vad gäller fiskbestånd och klimatpåverkan.

6. Klimatmärkning av livsmedel, punkt 8 (C)

av Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42,
2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 och
2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 49.

Ställningstagande

Centerpartiet vill stärka individernas möjlighet till medvetna val i mataffären. För konsumenten är det i dag svårt att göra ett upplyst val när det kommer till klimataspekter från livsmedel. Maten står för ungefär en fjärdedel av de svenska utsläppen av klimatgaser. Samtidigt vill tre av fyra konsumenter kunna välja mat med lägre klimatpåverkan. Vi vill därför se en tydlig, obligatorisk, klimatmärkning av livsmedel likt näringsdeklarationerna för att konsumentens val ska underlättas.

Klimatmärkningen bör omfatta såväl importerade som inhemskt producerade livsmedel, och utsläppen ska beräknas ur ett livscykelperspektiv där utsläpp från transporter och förpackningar ingår. Inledningsvis bör de produkter med högst klimatavtryck omfattas, men i förlängningen bör även fler varor och tjänster omfattas av sådana deklarerationer.

7. Ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger och i storhushåll, punkt 9 (SD, KD)

av Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:606 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 6 och
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 22 och 50 samt
avslår motionerna
2019/20:952 av Markus Wiechel (SD),
2019/20:1701 av Johnny Skalin (SD) och
2019/20:2317 av Johan Löfstrand m.fl. (S).

Ställningstagande

Vi anser att krav på produktursprung ska införas på menyer för ökad konsumentmakt. Som konsument bör man ha rätt att veta vad man köper på restaurang. Det är givetvis alltid möjligt att fråga personalen men det kan ibland uppfattas som omständligt och många avstår av olika skäl. Vi anser därför att det bör framgå av menyn vilket ursprung huvudingrediensen i maträtten har då det har avgörande betydelse för hur mycket och vilka restprodukter man kan förvänta sig att konsumera och hur villkoren ser ut för de som producerat maten. Ett exempel där det kan skilja sig mycket mellan producentländer är antibiotikaanvändningen i köttproduktionen. Information om djurhållning, arbetsvillkor och besprutningsgrad behöver konsumenten också för att kunna göra medvetna val.

Även konsumenter som serveras mat inom de offentliga verksamheterna, såsom skolor, vård och omsorg, bör få information om matens ursprung. Kommuner och regioner bör därför på menyerna uppge ursprungsland för de köttråvaror som använts.

Utöver en obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger anser vi även att storhushåll och livsmedelsindustrin ska omfattas av kravet på obligatorisk ursprungsmärkning.

8. Regelverket för viltkött, punkt 10 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 30 och
avslår motion
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 47.

Ställningstagande

Regeringen bör inleda arbetet med att förändra attityderna och marknadsföra vilt som en resurs. Den största utmaningen för företagarna inom viltnäringen är det komplicerade regelverk som gäller för att hantera produkten. Reglerna för vilthantering måste förenklas för att få ut viltköttet i handeln.

9. Regelverket för viltkött, punkt 10 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 47 och
avslår motion
2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 30.

Ställningstagande

Kött från vilt är en högvärdig proteinkälla med mycket låg negativ miljöpåverkan. Därför är det viktigt med ett regelverk som underlättar småskalig beredning och försäljning av kött.

10. Förenklad försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (M, SD, KD)

av Helena Antoni (M), Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 31,

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13 och

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 17 och avslår motionerna

2019/20:956 av Per Söderlund och Mikael Strandman (båda SD),

2019/20:1023 av Åsa Coenraads (M),

2019/20:1024 av Helena Antoni (M) yrkandena 1 och 3,

2019/20:1376 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),

2019/20:2026 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:2173 av Lotta Finstorp (M),

2019/20:2544 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4,

2019/20:2641 av Ann-Sofie Alm (M) och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19.

Ställningstagande

I Sverige har vildsvinsstammen vuxit explosionsartat de senaste 20 åren, vilket orsakar problem för många lantbrukare som får sina jordbruksgrödor förstörda när vildsvinen bökar efter föda. I Sverige beräknas vi ha mellan 200 000 och 300 000 vildsvin. Förmodligen kommer stammen att fortsätta öka och sprida sig, och vi är bara i början av vildsvinens utbredning. Vildsvinens höga förökningstakt medför att en lokal population kan fördubblas årligen under gynnsamma förhållanden. Tack vare vildsvinens förökningstakt finns det stora möjligheter att öka avskjutningen av djuren och få ut mer kött på marknaden, men då måste det löna sig att fälla vildsvinet och sedan sälja köttet.

Om köttet är för egen konsumtion kan jägaren själv ta ett trikinprov och skicka in till ett godkänt laboratorium. Om köttet ska säljas vidare måste en vilthanteringsanläggning, dvs. slakterier för vilt som är godkända av Livsmedelsverket, hantera köttet och det måste besiktigas av legitimerade veterinärer, anställda av Livsmedelsverket, för att säkerställa att vildsvinskött som kommer ut på marknaden är fritt från trikiner.

I grunden är en säker livsmedelshantering viktig. Människor måste känna sig trygga med maten de äter. Problemet är att avsättningsmöjligheterna för vildsvinskött är begränsade med nuvarande krav på att köttet ska gå via en vilthanteringsanläggning, eftersom många har långt till närmaste anläggning och priset som anläggningarna betalar kan upplevas som för lågt för att skapa incitament för jakt.

Vi föreslår därför att jägare ska få sälja mindre mängder vildsvinskött direkt till konsument, i stället för som i dag då vildsvinet måste ha passerat en vilthanteringsanläggning, endast med kravet att det är testat för trikiner på samma sätt som jägare i dag själva gör för egenkonsumtion, och att de jägare som säljer kött vidare kan presentera intyg på att köttet testats för trikiner.

Eftersom jägare enligt vårt förslag endast ska få lov att sälja direkt till konsument kommer det att röra sig om småskalig försäljning, och berörda jägare kommer att kunna hållas direkt ansvariga för det kött de säljer. Det enkla provet, den låga kostnaden, småskaligheten och det direkta ansvaret talar för att jägare inte kommer att finna någon anledning att missköta sitt ansvar och inte trikintesta köttet före försäljning. Det kan dock finnas skäl att överväga om jägaren måste genomgå en viltundersökningsutbildning med ett avsnitt om trikiner för att få sälja vildsvinskött för att säkerställa att berörda jägare har den kunskap som krävs för en fortsatt hög livsmedels säkerhet.

Vidare bör lokala restauranger och näringsidkare enligt tysk modell få möjlighet att köpa viltkött direkt från jägare. Detta bör tillåtas förutsatt att köttet är testat där så krävs och förutsatt att jägare som i mindre skala önskar sälja direkt till näringsidkare och restauranger är registrerade hos den kommun där vilthanteringen sker för att på så vis möjliggöra förenklade kontroller.

11. Tillgängliggöra vildsvinskött, punkt 12 (M)

av Helena Antoni (M), Karin Enström (M) och Lotta Finstorp (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 14 och
avslår motionerna
2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 29 och
2019/20:1024 av Helena Antoni (M) yrkande 2.

Ställningstagande

För att det ska vara möjligt att på ett bra sätt få ut mer viltkött till konsumentledet behövs en högre kapacitet för bl.a. trikintestning och slakt. Vi

anser att regeringen bör verka för fler vilthanteringsanläggningar i hela landet för att möta ett växande behov av säker hantering och slakt av vilt.

12. Tillgängliggöra vildsvinskött, punkt 12 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 29 och
avslår motionerna

2019/20:1024 av Helena Antoni (M) yrkande 2 och

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Tillgången till viltkött bör ökas så att fler får möjlighet att konsumera viltkött. Ökad kunskap om vilt som livsmedel är ett steg i rätt riktning för att kunna marknadsföra viltkött som hälsosam mat. Viltet har stor potential att nå fler konsumenter om attityderna till jakt och viltkött förändras. Att äta vilt ska kunna vara en självklarhet och inte som i dag ett exotiskt inslag.

Särskilda yttranden

1. Förenklad försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (C)

Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C) anför:

Antalet vildsvin har blivit ett stort problem för jordbruket, skogsägarna och trafiken. Viltkött är klimatsmart, antibiotikafritt och smakrikt. Trots detta är jakten på vildsvin för liten och det beror till viss del på att avsättningen för vildsvinskött är för begränsad. I kommittémotion 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 19 anføres att regeringen bör verka för åtgärder som leder till ökad efterfrågan på svenskt vildsvinskött. Vi vill att viltkött lyfts som en resurs i stället för att man pratar om köttet som en belastning. För att göra det möjligt behövs förenklade regler som förbättrar möjligheterna att få ut viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger. Centerpartiet har förhandlat fram ett regelverk med regeringen som ligger helt i linje med motionen. Detta regelverk ska nu genomföras, och i avvaktan på detta har vi valt att inte ställa oss bakom motionen i denna fråga.

2. Motioner som bereds förenklad, punkt 15 (M)

Helena Antoni (M), Karin Enström (M) och Lotta Finstorp (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklad, punkt 15 (SD)

Angelika Bengtsson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Fredrik Lindahl (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklad, punkt 15 (C)

Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 15 (KD)

Camilla Brodin (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:137 Förbättrad tillsyn på miljöområdet:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Följdmotionen

2019/20:3570 av Louise Meijer m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om testköp under dold identitet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föreskrifterna om hur testköp under dold identitet ska genomföras ska vara i enlighet med det som föreslås i motionen och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:256 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om märkning av palmolja och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilt som mat och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta regelverket för vilthantering och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla reglerna kring försäljning av vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilt som klimatsmart kött i kommunal skola och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:598 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kulturmärkning av svenska matprodukter av stort kulturhistoriskt värde och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att få till stånd regler om livsmedelsmärkning som minskar risken för spridning av den afrikanska svinpestens och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med kontroller av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka sanktionsmöjligheterna mot dem som fuskar med livsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för livsmedelskontrollen helt bör överföras från kommunerna till staten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lägre temperaturer för hantering av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tvingande krav i offentlig upphandling på livsmedel som är producerade i enlighet med svensk lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på närproducerade livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enklare regler för gårdsförsäljning av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja exporten av svenska livsmedel genom att prioritera arbetet med lands- och anläggningsgodkännanden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:606 av Angelica Lundberg m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppge innehåll i alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ursprungsmärkning på menyer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:701 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lämplig myndighet bör få i uppdrag att justera märkningsreglerna så att även honungen ursprungsmärks enligt gällande EU-regler, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:952 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter inom restaurangbranschen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:956 av Per Söderlund och Mikael Strandman (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jakt på vildsvin och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1013 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra en utvärdering av i vilken utsträckning de uppsatta målen för ekologiska livsmedel inom offentlig upphandling gör någon samhällsnytta och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna med att det ska vara marknaden och konsumenterna som avgör efterfrågan och utbudet av ekologiska livsmedel till offentliga måltider utan politiska direktiv och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1022 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på myndigheter och andra offentliga upphandlingar på att maten som upphandlas uppfyller svensk lagstiftning för matproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1023 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla handeln med vildsvinskött direkt mellan jägare och konsument och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1024 av Helena Antoni (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka incitamenten för vildsvinsjakt genom att tillåta privatpersoner att sälja vildsvinskött som inte gått via en vilthanteringsanläggning och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för vilthanteringsanläggningar i syfte att underlätta för fler att etablera sig och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av vildsvinsstammens förvaltning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1231 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra ekologiska produkter tillgängliga för fler och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1376 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja de hinder som finns för att det miljövänliga vildsvinsköttet ska nå marknaden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1524 av Marie-Louise Hänel Sandström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ställa tydligare krav på en enkel innehållsdeklaration på livsmedelsförpackningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1691 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statlig livsmedelskontroll och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1701 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tvingande skyldighet att informera om innehållet i maten på restauranger och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1706 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påtagligt stärka konsumentskyddet i fråga om märkningen av förpackningsdatum på livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1857 av Johnny Skalin och Angelica Lundberg (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på ett övergripande och seriöst plan, via oberoende och statligt finansierade forskare, utreda tillsatsers effekter – i kombination eller enskilt – i livsmedel samt att utifrån resultatet skyndsamt föreslå riksdagen lämpliga åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1865 av Johan Büser och Mattias Jonsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare och bättre märkning av livsmedel för att minska antibiotikaanvändandet i produktionen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2008 av Markus Wiechel och Ludvig Aspling (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka medvetenheten kring riskerna med plast relaterat till förvaring och upphettning av mat och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2019 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om måltider inom ramen för välfärdsverksamheterna som en del av livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2026 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de regler som omger försäljningen av vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2048 av Saila Quicklund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket kan ta ett samlat ansvar i det fortsatta arbetet kring att förhindra farliga substanser i kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på tillverkare och distributörer att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket innan de saluförs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket ska kunna besluta om saluförbud på hälsofarliga kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket mer konsekvent kan utnyttja läkemedelslagens möjligheter att klassificera läkemedelsnära substanser som läkemedel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2173 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenkling vid försäljningen av viltkött och tillitsfull konsumtion och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2229 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör se över möjligheterna att ta fram en tydlig strategi för hur vi ska se till att offentliga upphandlingar inte leder till att mat köps från länder där maten produceras där de använder mycket antibiotika i sin djuruppfödning, så att Sveriges djurbönder inte ska missgynnas i sitt arbete med att minska och begränsa antibiotikaanvändningen i sin djurhållning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2317 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av kött på restauranger och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2443 av Lorentz Tovatt (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta en aktiv roll i att driva på för legalisering av insekter som föda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en generell översyn av lagar och regler som minskar nya livsmedels konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2544 av Cecilia Widegren (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda arbetet med att underlätta och förenkla försäljning av vildsvinskött direkt från jägare till konsument och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2641 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli enklare och mer lönsamt att sälja vildsvinskött i syfte att minska problemen på landsbygden med en alltför stor vildsvinsstam och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2663 av Louise Meijer m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av datummärkningen av livsmedel i syfte att minska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett svenskt undantag från EU-reglerna vad gäller bästföredatum för ägg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklingar för försäljning av viltkött och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för fler inlämningsställen och vilthanteringsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att arbeta fram en ny policy för livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om standardiserade kontrollsymboler i samband med livsmedelskontroll och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsföretag under vissa förutsättningar ska kunna byta livsmedelsinspektör och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mindre kommuner vid behov bör samverka med andra kommuner för att säkerställa relevant kompetens vid livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande för att EU i större utsträckning ska prioritera frågan om livsmedelsbedrägerier och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskade kostnader för köttkontroll hos Livsmedelsverket och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra till att vid offentlig upphandling ställa krav på gott djurskydd, god miljöhänsyn och låg antibiotikaanvändning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2747 av Tina Acketoft m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydlig märkning för konsumenten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner och landsting/regioner på måltidsmenyerna ska uppge ursprungsland för de köttråvaror som använts och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för konsumenterna att göra hållbara medvetna val och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att uppdatera livsmedelslagstiftningen, exempelvis gränserna för vad som räknas som gröda och vad som räknas som livsmedel, och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga livsmedelslagen så att det framgår att en butik får frysa in kylvaror och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra för handlarna att de själva får förädla sina kylvaror, t.ex. kyckling och köttfärs, och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett regelverk som underlättar småskalig beredning och försäljning av kött och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de EU-gemensamma reglerna om ursprungsmärkning av nötkött också ska gälla för kött från andra djurslag och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger, i storhushåll och inom livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på att vildsvinskött ska passera en vilthanteringsanläggning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedel ska omfattas av en obligatorisk klimatmärkning som på ett enkelt sätt visar produkternas klimatavtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3208 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för minskad användning av palmolja och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tydlig märkning av produkter som innehåller höga halter av palmolja och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för palmolja i barnmat och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer information till konsumenter om problemen med palmolja och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om märkning av salthalt i livsmedel där halten är hög och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om märkning av tillsatt socker i livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3219 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett handlingsprogram för hälsosam kost inom den offentliga verksamheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om religiösa och etiska särkrav och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för åtgärder som leder till ökad efterfrågan på svenskt vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3258 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra märkningen på livsmedel från ”bäst före” till ”minst hållbar till” och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedel ska omfattas av en obligatorisk klimatmärkning som på ett enkelt sätt visar produktens klimatavtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i offentlig upphandling av livsmedel ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla för lokala leverantörer och producenter att delta i den lokala offentliga upphandlingsprocessen av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s regelverk för bästföredatum ses över för att minska matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedel också ska omfattas av en obligatorisk klimatmärkning som på ett enkelt sätt visar produktens klimatavtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet med tillgången till dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

112. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även Livsmedelsverket ska kunna ta beslut om saluförbud mot hälsovådliga kosttillskott när det rör sig om produkter som är nationellt tillgängliga och tillkännager detta för regeringen.
113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på tillverkare och distributörer av kosttillskott att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket innan de når marknaden och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att rubriken närmast före 26 kap. 25 § ska utgå,

dels att nuvarande 26 kap. 8 § ska betecknas 26 kap. 7 §¹,

dels att 26 kap. 1, 6 och 14 §§, 27 kap. 1 §, 28 kap. 1 §, 29 kap. 3 och 5 §§ och 31 kap. 10 § samt rubriken närmast före 26 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas 13 nya paragrafer, 26 kap. 1 a, 3 a, 8 och 28–37 §§ av följande lydelse,

dels att det ska införas en ny rubrik närmast före 26 kap. 26 § som ska lyda ”Omedelbar verkställighet”, närmast före 26 kap. 27 § en ny rubrik som ska lyda ”Tystnadsplikt” och närmast före 26 kap. 28, 30, 35 och 37 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen och tillsynsvägledningen

1 §²

Tillsynen *skall* säkerställa syftet med denna balk och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera *efterlevnaden av miljöbalken* samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. *I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd skall tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga.*

Tillsynen *ska* säkerställa syftet med denna balk och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Med tillsyn avses att tillsynsmyndigheten ska

1. på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera *att miljöbalken* samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken *följs* samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse,

2. *underlätta för en enskild att fullgöra sina skyldigheter enligt de handlingsregler som avses i 1 genom information och liknande verksamhet, och*

3. *fortlöpande bedöma om villkor för miljöfarlig verksamhet eller*

¹ Tidigare 7 § upphävd genom 2018:570.

² Senaste lydelse 2005:182.

Tillsynsmyndigheten skall dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses.

vattenverksamhet som omfattas av tillstånd är tillräckliga.

1 a §

Med tillsynsvägledning avses att

1. utvärdera, följa upp och samordna tillsynen, och
2. ge råd och stöd till tillsynsmyndigheterna.

Tillsynsvägledningen syftar till att säkerställa att tillsynen bedrivs ändamålsenligt.

3 a §

Tillsynsvägledning utövas av centrala statliga myndigheter och länsstyrelser (tillsynsvägledande myndigheter) i enlighet med vad regeringen bestämmer.

6 §

Tillsynsmyndigheter *skall* samarbeta med varandra *samt* med sådana statliga och kommunala organ som *skall* utöva tillsyn i särskilda hänseenden eller som på annat sätt fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheterna *skall* lämna sådana uppgifter som behövs för att *en regional eller central tillsynsmyndighet skall* kunna fullgöra sitt *samordnande, kontrollerande och uppföljande* ansvar.

Tillsynsmyndigheter *och tillsynsvägledande myndigheter ska* samarbeta med varandra *och* med sådana statliga och kommunala organ som *ska* utöva tillsyn i särskilda hänseenden eller som på annat sätt fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheterna *ska* lämna sådana uppgifter som behövs för att *en tillsynsvägledande myndighet ska* kunna fullgöra sitt ansvar.

8 §

Länsstyrelsen får förelägga en kommun som inte fullgör de skyl-

digheter som följer av kommunens tillsynsuppdrag att avhjälpa bristen.

14 §

Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

Första stycket gäller inte förelägganden som beslutas enligt 8 §.

Testköp

28 §

Om det är nödvändigt för att skydda människors hälsa eller miljön får tillsynsmyndigheten köpa kemiska produkter, biotekniska organismer och varor under dold identitet (testköp).

Ett testköp får endast göras i syfte att kontrollera att föremålet för köpet uppfyller gällande krav för sådant skydd i

- 1. denna balk,*
- 2. föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller*
- 3. EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde.*

Näringsidkaren ska underrättas om testköpet och resultatet av det så snart det kan ske utan att köpet förlorar sin betydelse.

29 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur ett testköp ska göras.

EU-förordningar om kontroll

30 §

I följande EU-förordningar finns bestämmelser om kontroll av att vissa EU-förordningar och vissa bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde följs:

- 1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för*

ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, och

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG.

I förordningen (EU) 2017/625 finns även bestämmelser om annan offentlig verksamhet som syftar till att säkerställa att vissa EU-förordningar och vissa bestämmelser som genomför EU-direktiv inom balkens tillämpningsområde följs.

31 §

Vid sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 § ska det som anges i 3, 3 a, 4, 6 och 8 §§ om tillsyn, tillsynsvägledning och tillsynsmyndigheter gälla i fråga om kontroll, annan offentlig verksamhet och kontrollmyndigheter enligt de EU-förordningar som anges i 30 §. Detta

gäller dock inte om annat följer av förordningarna.

32 §

Vid sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 § ska det som anges

1. i 9 § gälla förelägganden och förbud som behövs för att de EU-förordningar som anges i 30 § ska följas,

2. i 14, 17, 18 och 26 §§ gälla beslut som de behöriga myndigheterna meddelar enligt förordningarna,

3. i 22 b § gälla ersättning och kostnader för prov som har lämnats enligt förordningarna, och

4. i 28 § gälla testköp som de behöriga myndigheterna gör.

Första stycket gäller inte om annat följer av förordningarna.

33 §

Det som anges i 27 § om förbud mot att röja eller utnyttja uppgifter gäller även den som i enlighet med artikel 28 eller 31 i förordning (EU) 2017/625 utför delegerade uppgifter som ingår i sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 §.

34 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett organ eller en fysisk person som, i enlighet med artikel 28 eller 31 i förordning (EU) 2017/625 utför delegerade uppgifter som ingår i sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 §, att lämna in information och handlingar till den myndighet som har anlitat organet eller personen.

Rapporteringsystem för överträdelser

35 §

En myndighet som är behörig myndighet enligt förordning (EU) 2017/625 och som utför sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 § ska ha ett ändamålsenligt rapporterings-system för att hantera anmälningar om misstänkta överträdelser av förordningen.

36 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana rapporteringsystem som avses i 35 §.

Förvaltningslagens tillämpning

37 §

När delegerade uppgifter, som ingår i sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 30 §, utförs av ett organ eller en fysisk person med stöd av artikel 28 eller 31 i förordning (EU) 2017/625 gäller det som anges i 5 § förvaltningslagen (2017:900).

27 kap.

1 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för myndigheters kostnader för

1. prövning och tillsyn enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt för prövning och tillsyn med anledning av EU-förordningar inom denna balks tillämpningsområde, *och*

1. prövning och tillsyn enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt för prövning och tillsyn med anledning av EU-förordningar inom denna balks tillämpningsområde,

³ Senaste lydelse 2013:758.

2. utbildning som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 kap.
2. sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 26 kap. 30 §, och
3. utbildning som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 kap.

Kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i första stycket 1 när det gäller en kommunal myndighets verksamhet.

Kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i första stycket 1 och 2 när det gäller en kommunal myndighets verksamhet.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får bestämma att dess beslut om påförande av avgift enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska gälla omedelbart även om beslutet överklagas.

28 kap.

1 §⁴

För att fullgöra sina uppgifter enligt denna balk eller EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde har en myndighet och den som på myndighetens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter, byggnader, andra anläggningar samt transportmedel och att där utföra undersökningar och andra åtgärder. Bestämmelser om rätt till ersättning för skada och intrång finns i 31 kap. 10 §.

En myndighet och den som på myndighetens uppdrag utför ett arbete har rätt att få tillträde till fastigheter, byggnader, andra anläggningar och transportmedel och där utföra undersökningar och andra åtgärder för att fullgöra uppgifter

1. enligt denna balk,

2. enligt EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde, eller

3. som ingår i sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 26 kap. 30 §.

Bestämmelser om rätt till ersättning för skada och intrång finns i 31 kap. 10 §.

29 kap.

3 §⁵

För miljöfarlig kemikaliehantering döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt utan att vidta de skyddsåtgärder, produktval eller försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens, organismens eller varans inneboende egenskaper och genom denna underlåtenhet orsakar eller riskerar att orsaka skada på människor eller i miljön.

⁴ Senaste lydelse 2011:322.

⁵ Senaste lydelse 2016:781.

För miljöfarlig kemikaliehantering döms även den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot ett förbud att sprida bekämpningsmedel enligt 14 kap. 7 §,

2. bryter mot ett förbud eller en föreskrift om en skyddsåtgärd, ett produktval eller ett annat försiktighetsmått som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

3. på marknaden släpper ut ett tvätt- eller rengöringsmedel eller en tensid för ett sådant medel utan att följa en skyldighet enligt artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel,

4. bryter mot en begränsning för att *producera*, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne enligt artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 av den 29 april 2004 om långlivade organiska föreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG,

5. i fråga om åtgärder för bortskaffande eller återvinning av avfall bryter mot artikel 7.2 eller 7.3 i förordning (EG) nr 850/2004,

6. i fråga om åtgärder för att hindra eller åtgärda läckage av fluorerade växthusgaser bryter mot bestämmelserna i artikel 3.2 eller 3.3 första stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 av den 16 april 2014 om fluorerade växthusgaser,

7. i fråga om att återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 8.1 eller 8.3 i förordning (EU) nr 517/2014,

8. släpper ut en fluorerad växthusgas på marknaden eller använder en sådan gas och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 11.1 eller 13 i förordning (EU) nr 517/2014,

9. bryter mot en begränsning för att tillverka, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne, som sådant eller ingående i en blandning eller i en vara, enligt artikel 67 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

10. släpper ut en kemisk produkt eller ett explosivt föremål på marknaden utan att följa en skyldighet i artikel 35.1 eller 35.2 första stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006,

11. i egenskap av att vara tillverkare, nedströmsanvändare eller någon som för in en kemisk produkt eller ett explosivt föremål till Sverige, släpper ut produkten eller föremålet på marknaden utan att följa en skyl-

4. bryter mot en begränsning för att *tillverka*, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne enligt artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 av den 20 juni 2019 om långlivade organiska föreningar,

5. i fråga om åtgärder för bortskaffande eller återvinning av avfall bryter mot artikel 7.2 eller 7.3 i förordning (EU) 2019/1021,

dighet i artikel 35.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008,

12. bryter mot ett förbud eller en begränsning för att producera, använda, importera, exportera eller på marknaden släppa ut ett ämne, en produkt eller en utrustning enligt artikel 4, 5, 6, 15.1, 17.1, 20.1 eller 24.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 av den 16 september 2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

13. i fråga om åtgärder för återvinning och destruktion av ozonnedbrytande ämnen bryter mot artikel 22.1, 22.2 eller 22.4 i förordning (EG) nr 1005/2009,

14. i fråga om åtgärder för att hindra eller minska läckage av ozonnedbrytande ämnen bryter mot artikel 23.1, 23.5 eller 23.6 i förordning (EG) nr 1005/2009,

15. använder ett växtskyddsmedel utan att följa de villkor som framgår av märkningen enligt vad som krävs i artikel 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

16. på marknaden släpper ut ett växtskyddsmedel eller ett hjälpämne som allmänheten får tillgång till, utan att se till att medlet eller ämnet innehåller sådana beståndsdelar som avskräcker från eller förhindrar konsumtion enligt vad som krävs i artikel 64.2 i förordning (EG) nr 1107/2009,

17. på marknaden släpper ut ett växtskyddsmedel eller ett hjälpämne utan att följa en skyldighet i artikel 64.3 i förordning (EG) nr 1107/2009,

18. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt i strid med ett förbud eller en begränsning i artikel 14, 15.1 eller 15.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter, om inte förekomsten av ett förbjudet ämne i en kosmetisk produkt kan anses tillåten enligt artikel 17 i samma förordning,

19. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt utan att produkten har genomgått en säkerhetsbedömning i enlighet med artikel 10 i förordning (EG) nr 1223/2009, eller att en säkerhetsrapport har upprättats i enlighet med samma artikel,

20. använder en biocidprodukt utan att följa de bestämmelser och villkor som följer av märkningen enligt vad som krävs i artikel 17.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter,

21. på marknaden släpper ut en behandlad vara utan att följa en skyldighet i artikel 58.2 i förordning (EU) nr 528/2012, eller

22. i egenskap av innehavare av ett produktgodkännande av en biocidprodukt inte ser till att produkten innehåller beståndsdelar som avskräcker från konsumtion enligt vad som krävs i artikel 69.1 andra stycket andra meningen i förordning (EU) nr 528/2012.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om

1. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §,
2. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 6 § eller om ansvar enligt 6 § inte ska dömas ut till följd av 6 § andra stycket, eller
3. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9

5 §⁶

För försvårande av miljökontroll döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. lämnar en oriktig uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har betydelse för en myndighets prövning eller tillsyn, om uppgiften finns i en ansökan, anmälan eller annan handling som *ska ges* in till eller visas upp för en myndighet enligt

a) denna balk, artikel 16 b, 16 d, 16 e, 18.1, 18.2, 18.3, 50.4a eller 50.4c i förordning (EG) nr 1013/2006, artikel 62 i förordning (EG) nr 1907/2006, artikel 33.1, 33.2 eller 33.3 i förordning (EG) nr 1107/2009 eller artikel 20 i förordning (EU) nr 528/2012,

b) en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av balken, eller

c) ett beslut som i det enskilda fallet har meddelats med stöd av balken, artikel 46 i förordning (EG) nr 1907/2006 eller regeringens föreskrifter,

2. i fråga om en verksamhet eller åtgärd som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 9, 11, 13 eller 14 kap. eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av de bestämmelserna bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat om skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om en driftsstörning i verksamheten eller liknande händelse som kan skada människors hälsa eller miljön,

3. bryter mot en bestämmelse i 10 kap. 11 §, 12 § första stycket eller 13 § om skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om en förorening, överhängande fara för en allvarlig miljöskada eller allvarlig miljöskada,

4. i fråga om innesluten användning, avsiktlig utsättning eller utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. om skyl-

1. lämnar en oriktig uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har betydelse för en myndighets prövning, tillsyn eller *kontroll*, om uppgiften finns i en ansökan, anmälan eller annan handling som *lämnas* in till eller visas upp för en myndighet enligt

a) denna balk,
b) artikel 16 b, 16 d, 16 e, 18.1, 18.2, 18.3, 50.4a eller 50.4c i förordning (EG) nr 1013/2006,

c) artikel 62 i förordning (EG) nr 1907/2006,

d) artikel 33.1, 33.2 eller 33.3 i förordning (EG) nr 1107/2009,

e) artikel 20 i förordning (EU) nr 528/2012,

f) artikel 19 i förordning (EG) nr 765/2008 eller artikel 15 i förordning (EU) 2017/625, i fråga om sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 26 kap. 30 §,

g) en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av balken, eller

h) ett beslut som i det enskilda fallet har meddelats med stöd av balken, artikel 46 i förordning (EG) nr 1907/2006 eller regeringens föreskrifter,

⁶ Senaste lydelse 2019:496.

dighet att anmäla kännedom om nya uppgifter eller ändrade förhållanden,

5. i fråga om yrkesmässig tillverkning eller införsel av kemiska produkter bryter mot 14 kap. 10 § eller mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 11 § genom att inte göra en anmälan för registrering i produktregistret enligt de föreskrifter som regeringen meddelat,

6. i fråga om ett godkänt växtskyddsmedel inte lämnar den information om medlet som krävs enligt artikel 56.1 i förordning (EG) nr 1107/2009,

7. i fråga om kosmetiska produkter inte lämnar information till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 13.1, 13.2, 13.3, 13.4 eller 16.3 i förordning (EG) nr 1223/2009 eller inte uppdaterar informationen till Europeiska kommissionen enligt artikel 13.7 i samma förordning, eller

8. i fråga om en godkänd biocidprodukt inte lämnar den information om produkten som krävs enligt artikel 47.1 i förordning (EU) nr 528/2012.

31 kap.

10 §⁷

För skada och intrång som tillfogas fastighetsägaren genom åtgärder enligt 28 kap. 1 § betalas ersättning av staten. Om åtgärderna har vidtagits av en kommun eller av någon annan på uppdrag av en kommun, *skall* ersättning i stället betalas av kommunen.

Ersättning enligt första stycket *skall* inte betalas, om åtgärderna vidtas med anledning av tillsyn över en verksamhet som utövas på fastigheten.

För skada och intrång som tillfogas fastighetsägaren genom åtgärder enligt 28 kap. 1 § betalas ersättning av staten. Om åtgärderna har vidtagits av en kommun eller av någon annan på uppdrag av en kommun, *ska* ersättning i stället betalas av kommunen.

Ersättning enligt första stycket *ska* inte betalas, om åtgärderna vidtas med anledning av

1. tillsyn över en verksamhet som utövas på fastigheten, *eller*

2. *sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i 26 kap. 30 § och som gäller verksamhet på fastigheten.*

Talan om ersättning väcks vid den mark- och miljödomstol inom vars område marken eller större delen av den finns.

Denna lag träder ikraft den 1 juli 2020.

⁷ Senaste lydelse 2010:923.

BILAGA 3**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
15. Motioner som bereds förenklad		
2019/20:256	Mikael Larsson (C)	
2019/20:598	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	2, 3, 5–8, 11, 12 och 14
2019/20:603	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	26
2019/20:606	Angelica Lundberg m.fl. (SD)	5
2019/20:701	Kjell-Arne Ottosson (KD)	
2019/20:1022	Sten Bergheden (M)	
2019/20:1524	Marie-Louise Hänel Sandström (M)	
2019/20:1691	Johnny Skalin (SD)	
2019/20:1706	Johnny Skalin (SD)	
2019/20:1857	Johnny Skalin och Angelica Lundberg (båda SD)	
2019/20:2008	Markus Wiechel och Ludvig Aspling (båda SD)	
2019/20:2019	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	2
2019/20:2048	Saila Quicklund (M)	1–4
2019/20:2663	Louise Meijer m.fl. (M)	13 och 14
2019/20:2669	Louise Meijer m.fl. (M)	20–23, 25 och 33
2019/20:2760	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	29, 40, 44, 45 och 49
2019/20:3208	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1–6
2019/20:3219	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1 och 3
2019/20:3258	Kristina Yngwe m.fl. (C)	40
2019/20:3260	Kristina Yngwe m.fl. (C)	25–27
2019/20:3267	Kristina Yngwe m.fl. (C)	6
2019/20:3293	Ebba Busch Thor m.fl. (KD)	112 och 113